

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 24-lea. Nr. 215-216

1934.

Dragostea - pârdaľnica !

(Năravuri muieresti.)

Comedie populară în 4 acte

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Iosif Gregor-Tajovsky.

Tradusă din limba slovacă de

Libuša Monasterianu.

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană“, s. a., Sibiu.

Prețul 10 Lei.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“, „ASTRA“.

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele CAROL II.

Președinte activ:
Dr. Iuliu Moldovan.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Moga.

Vice-președinte:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

E datoria fiecărui bun român să sprijinească „Asociațiunea“, cefind publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10.—

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 24-lea. Nr. 215-216

1934.

Dragostea - pârdaInica !

(Năravuri muieștei.)

Comedie populară în 4 acte

de

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Iosif Gregor-Tajovsky.

Tradusă din limba slovacă de

Libușa Monasterianu.

BIBL. UNIV. CLUJ

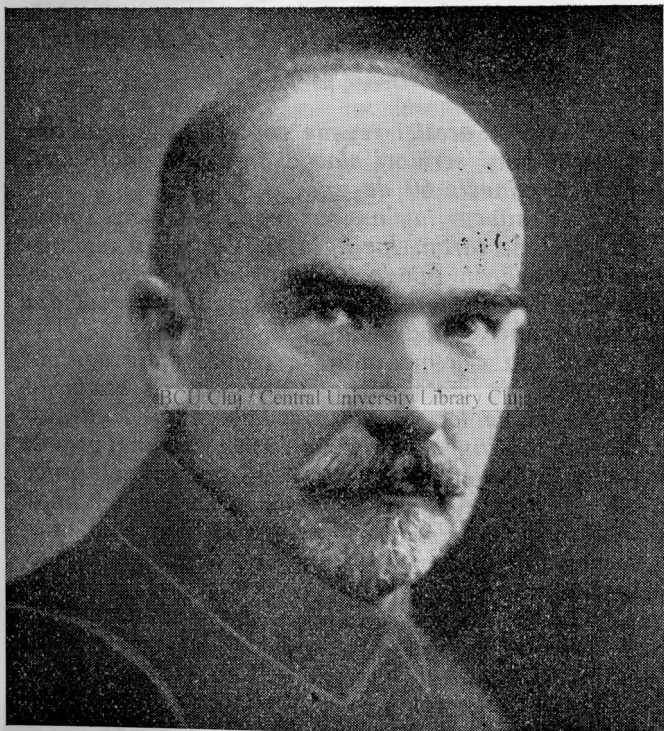
1914 -1. VI. 1935

EXEMPLAR LEZAI

Publicație periodică a „Asociațiunii“.

Edițura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 8.
Tiparul Institutului de arte grafice „Daeta Trăiană“, s. a., Sibiu.

Prețul 10 Lei.

Josef Gregor-Tajovsky.

Ceva despre autorul comediei

— Drept prefață —

Autorul acestei reușite comedii este unul din cei mai buni scriitori slovaci în viață. În 18 Oct. 1934 împlinește 60 de ani.

S'a născut într'un sat modest slovac, Tajov, ca copil de țaran. Iosif (Iozef) Gregor îi este numele adevărat. Fiindcă s'a născut în Tajov a mai adăogat la subscriitură Tajosky, adecă: cel din Tajov, când a tipărit cărți de literatură.

Partea cea mai mare a cărților sale conține descrieri din viața țăranilor slovaci, cu bucuriile și suferințele lor. Cu scrisul său a căutat Tajovsky să dea, pe lângă descrieri artistice și sfaturi pentru înălțarea sufletească. Atât în piesele sale teatrale, cât și în povestirile numeroase, are o tendință educativă, sănătoasă, într'o formă poporală, naturală, adeseori plină de umor. Scrisul său este totdeauna viu.

Intâia lui piesă teatrală este încă din 1898 — pledând pentru păstrarea tradiției și a conștiinții naționale și luptându-se cu lăcomia și cu patima alcoolismului, cel mai mare dușman al poporului slovac.

Autorul este un fruntaș al slovacilor de astăzi, înrudit sufletește cu scriitorii români ardeleni. La începutul veacului nostru a trăit în marea comună Nădlac, astăzi în România întregită. Într'o

parte a pieselor teatrale și a povestirilor sale a descris tocmai pe țăranii aceștia slovaci din Nădlacul nostru, cu viața așa de asemănătoare țăranilor români.

Comedia de față se petrece în Nădlac.

Autorul ocupă un loc însemnat, nu numai în literatura slovacă, ci și în literatura Republicii Cehoslovace de astăzi — dovada cea mai bună că a fost distins cu marele premiu al Statului Cehoslovac — mai cu seamă fiindcă el este întemeietorul dramei slovace din ziua de astăzi.

Sub „dramă“ înțelegem piese teatrale cu un conținut mai serios. Pe lângă piese teatrale vesele — a scris piese teatrale, tragedii, din viața țăranului slovac, ca „Păcatul“ și „Viața nouă“.

A mai scris și drame istorice, ca d. e. de pe vremea răscoalei naționale din 1848: „Moartea lui George Langsfeld“ și piesa „Visătorii“, drama notarului patriot-slovac, de pe vremea războiului mondial.

În câteva șire e greu să descrii pe un scriitor cu atât de multe calități, literare și omenești; fie-ne permis să mai amintim aici de patriotismul său cald, de frumoasa sa activitate, ca legionar cehoslovac în Rusia, unde a ajuns până la rangul de maior.

Cel ce împlinește acum 60 de ani este nu numai un scriitor de seamă al poporului său, ci și un suflet nobil, de o curățenie mare sufletească.

De aceea ne bucurăm că îl putem arăta, cu laudă, publicului românesc.

Ľinda Hušková-Flaišhansová.

PERSOANELE:

Susana Căliman, văduvă.

Anica, fiica ei.

Ioan Cudalbu, țăran.

Mara, nevastă-sa.

Mihai, fiul lor, recrut.

Tudora, văduvă, vecina.

Ștefan, slugă la văduva Căliman.

Flăcăi, fete, copii, lăutari.

Acțiunea se petrece în zilele noastre. Actul I. la începutul lunii Octombrie, al II-lea cu două, al III-lea cu opt săptămâni mai târziu, al IV-lea în apropierea Crăciunului.

ACTUL I.

(Scena ne arată o odăie spațioasă la văduva Căliman. În fundul scenei o ușă; la stânga publicului un cuptor, cu loc de stat. La dreapta un dulăpior, pe el o poliță cu vase de bucătărie. De jur-împrejur și pe lângă perețele dela stânga, lavițe. La stânga, chiar lângă cuptor, o ușă spre o cămăruță, mai departe un pat și o ladă. Față 'n față cu lada, la dreapta, o masă acoperită cu o față de masă; pe ea pâine; în jurul mesei scaune. De asupra patului și a lăzii perini și haine. Pe pereți icoane. În perețele stâng două ferestre; de-asupra lor ulcioare în blidare. La stânga, lângă ladă un ceasornic. În fereastră o oglindă.)

SCENA 1.

Anica (singură).

Anica (în haine de sărbătoare, își leagă o pantlică în cozile părului; uitându-se în oglindă, cântă încet, cu dor și legănându-se, par'că ar juca):

*Eu de-acasă, dela noi,
Te-am văzut, bade, la boi,
Cum îi paști pe mugurel
Numai singur, singurel.*

*Și-atunci am gândit în mine,
 Doamne, cât ar fi de bine,
 Să fiu, bade-o lângă tine.
 Și să-ți fiu o fluierică,
 Să mă porți tu la guriță.*

(Ia cuvintele din urmă ia de pe fereastră un buchetel dintr'o uleică cu apă, îl miroasă și îl așează îndărăt. Iși aruncă cozile părului pe spate și se uită la ceas.) Dai, opt ceasuri, și încă n'a venit! Aseară mi-a promis, c'a veni înainte de opt (energic) și la opt încă nu-i aici! (Cu jale.) Doamne, și-o fi bătut numai joc de mine! Ba! Nu s'ar fi jurat altfel pe tot ce are el mai sfânt. Era cu lacrimile 'n ochi. Atunci cum de m'am putut reține? Să-i fi spus, că nu mi-e drag? Când mi-e și mie așa de drag?... (Se uită lung pe fereastră; după o pauză scurtă.) Dine, vine! E el! Mihai! (Se uită lung pe fereastră.) Dai, ce trist mai e, săracu' de el! Trebuie să-l înveselesc! Da' cum, că și pe mine mă năpădește plânsu'? Și mama, cum e dumnea ei, mi-ar rupe cozile, de ne-ar găsi pe-amândoi că stăm să plângem. Vai, da' cum să-mi iau rămas bun dela el altfel?... (Fuge la ușă și stă acolo nemișcată.)

SCENA 2.

Anica, Mihai.

Anica (când Mihai deschide ușa, întinde mâna spre el și-i strigă): **Ursule!**

Mihai (în haine de sărbătoare, zâmbește, stând în ușă): **Ba, mai bine vulpe!** (Intră, pălăria o ține în mână.)

Anica (cu dojană): **Iară? Nu-s o prefăcută.** (Din amândoi spre public.)

Mihai: **Am spus-o doar' în glumă! Numai așa, să văd, ce-o să răspunzi!** (li dă mâna.)

Anica: **Da — numai așa. Și de câte ori mi-ai spus-o?**

Mihai (mai serios): **Vezi, cum ești tu, Anico! Mie, orice mi-ai spune, nu m'ași putea supăra pe tine.**

Anica (repede): **Știi tu prea bine, că nu ți-ași spune una ca asta.**

Mihai: **N'am să-ți mai spun nici eu.**

Anica: **Da ieri nu mi-ai spus-o? N'am mai putut închide ochii de gândurile ale multe! Te-am avut mereu înaintea ochilor!**

Mihai (suspină): **Hei! Crezi tu că eu am dormit? Nici pe mine nu m'a prins somnu', nu m'a lăsat...**

Anica (îl întrerupe): Ce, Mihai?

Mihai (serios): Știi ce m'așteaptă și ceasul meu s'apropie. Pe lângă asta neliniștea... (Ridică mâna.) Ei, să-i ia naiba pe domnii, cari m'au asentat!

Anica (îi dă mâna jos): Vai, dragă, nu blăstema! Ți s'a mai întâmpla ceva.

Mihai: Nu-mi pasă! Cel puțin nu mi-ar fi milă de voi și de atâta amar de bani, cheltuiți de tata 'nzădar!

Anica: Nu așa, Mihai! Ai nădejde 'n Dumnezeu! Am ațipit puțin de tot, noaptea asta și (se gândește) te-am văzut întors dela miliție. Zău așa!

Mihai: De-ar fi așea, da' a fost în vis! N'am ntei o nădejde!

Anica: De ce? Mai bine să ai nădejde decât fără de ea! Ce să spun eu atunci? (Cu jale.) Mi s'ar rupe inima de jale, de nu mă vei mângăia ntei tu!

Mihai (mișcat): Anteo! De ce să-ți sporească lucruri, ce nu se pot întâmpla? Trebuie să ne gândim acum și la ce-a fi mai rău. De-ai, spune-mi numai, să...

Anica (îl întrerupe): Ce, Mihai?

Mihai: De-ar veni un alt flăcău, să te ceară de nevastă...

Anica (îl întrerupe plângând): Ce vrei? Să-ți scot inima din piept și să ți-o arăt?

Mihai: Nu, asta n'o cer! Spune-mi numai: de te-ar sili ai tăi...

Anica: Nici vorbă! Nici chtar mama! (Duce palma la gură.)

Mihai: Nu mai plânge! (O îmbrățișează cu o mână.) Nu mă înfrista mai mult, decât sânt. Poate a da Dumnezeu să mă 'ntorc, și-apoi... (Zâmbește și-o strânge la sine.)

Anica (plângând și răsând): Te vei întoarce — da' când?

Mihai: Asta mă chinulește și pe mine! Poate numai după un an, după doi!

Anica (își frânge mâinile): Doamne, doi ani! În timpul ăsta m'or îngropa!

Mihai: Nu, Anico; poate că după o săptămână 'olu fi atel.

Anica (își șterge ochii): Numai să nu bage mama de samă că și ea m'ar chinui, de-ar afla, de ce mă supăr așa.

Mihai (mai vesel): Chiar de ata să nu mai plângi. Așa ar băga de samă.

Anica (își șterge repede ochii): Se mai cunoaște? Tare?

Mihai (șiret): Mai ai o lacrimă aici. Dă-mi-o șterg. (o prinde pe Anica de mijloc și o sărută.)

Anica (i se smulge din brațe și își șterge fața): Asta nu se cade, Mihai! (Vrea să iasă.)

Mihai (fuge după ea și o prinde): Nu te supăra. Era, știi tu bine, de bun-rămas. Zâmbește puțințel, draga mea!

Anica (se smucește din mâna lui): M'am supărat!

Mihai: Așa? — Supărarea strică frumuseții!

Anica: Si așa nu-s frumoasă! Mamă! (Duce mâna la gură.)

Mihai: Strigă! Nu te las, până ce nu zâmbești.

Anica (își scoate fața din palmi, spre dânsul): Haha!

Mihai: Așa, acum te poți duce. (o lasă.)

Anica (se mai întoarce odată spre Mihai, apoi iese afară).

Mihai (pășește după ea 2—3 pași, o amenință cu degetul și cântă încet):

Anicuță, Anișoară,

Bună-ai fi de soțioară.

Anica (fuge afară).

Mihai (cântă mai departe):

Bin-ear fi să fi a mea,
Numai mama să te dea...

(Se întoarce și trece înainte.)

SCENA a 3-a.

Mihai (singur).

Mihai: Hei, mie nu-mi vine să cânt, când mă gândesc ce m'așteaptă! Cum să ne despărțim? (Se gândește.) Ori și cum, nu pot să rămân fără să știu: albă-neagră; nu, nu pot să plec așa. Anica mă are drag, îmi promite tot; da' ce-o face mătușa, când o afla de făgăduielile noastre în taină? Toată noaptea am stat pe gânduri, să-i spun ori să plec numai așa. Dacă a venit cineva, care-i va fi pe plac cât 'oiu fi dus? (Se hotărăște.) O să-i destăinuiesc ce am pe inimă. Cel puțin voi ști părerea ei. Da' ce s'a alege de Anica, de ea nu s'a ține de vorbă?

SCENA a 4-a.

Mihai, Susana, Anica.

Susana (În haine de sărbătoare, cu Anica) lată'i! Bine-ai venit, Mihai!

Mihai (serios): Mulțumesc frumos. Bună ziua!

Susana: Bună ziua. Cum ai dormit?

Mihai: Par'c'am mai avut somn! Da' dumneata cum o duci?

Susana (se prefăce, că e supărată): Nu, Mihai, dragu' meu! Nici eu n'am dormit — numai 'nspre dimineață am ațipit puținel. M'am gândit și la tine. Anica, de lângă mine, se sbătea, când într'o parte, când într'alta, de n'am putut dormi nici eu. Așa zău! Puțin a lipsit, că n'am dat-o afară din odaie!

Anica: De n'ar fi fost așa de cald!

Susana: Cum, căldură, o săptămână după Arhanghel?

Anica: Nu-s de vină, că n'am putut dormi.

Susana: Și adicătelea de ce n'ai putea dormi? Ai vre-o supărare, ori ce? (S'așează pe o laviță, lângă masă.)

Anica (face semne în dosul ei, că are.)

Susana: De ce nu-i dai un scaun lui Mihai?

Anica (sare în sus să-l servească).

Mihai (la scaunul din mâna ei): Nu te ostent. Nu-s obosit și și-așa nu mai pot sta mult.

Atâtea ași avea încă să vă spun! M'or aștepta camarazii.

Susana: Mai aveți timp cu toții.

Mihai: Trece un ceas ori unu' și jumătate până 'om ajunge și-i mai bine, de ajungem mai devreme.

Susana: Asta-i drept. Da' mai stai puțin, că Dumnezeu știe când 'ei veni iar la noi. Nu vreau să te supăr, da' nu cred, că te-'or lăsa curând acasă. Prea târziu ați înaintat cererea.

Mihai (se așează pe scaun): Apoi, ce să zic: cine s'ar fi gândit, că m'or lua acuma la miliție? Eu unul la una ca asta nu m'am așteptat, că până-acum nu m'au găsit bun.

Susana: Așa. Acuma tu însuși ești de vină.

Mihai: Eu.

Susana: Da' — cum o vrea Dumnezeu! Cum ți-e soarta, așa a fi. Vota lui Dumnezeu drăguțu'! Dacă o să-ți dai silința, dacă o să fii cu ochii 'n patru la toate și nu te-i gândi la prostii, și acolo ți-a merge bine. La toți le-ajută Dumnezeu, și ție, numai să nu-l uiți. Poți să mai ajungi și acasă. (Se ridică, către Anica.) Pune, Anico, pe masă ce trebuie. (la din poliță un blid și iese.)

SCENA a 5-a.

Anica, Mihai.

Anica (pune pe masă; după o clipă, lui Mihai):
Vezi așa! Cuiva îi e teamă, că'l volu pârî!

Mihai: Ce vrei să-i spui mame-ti?

Anica: Știi bine ce. Da' sfânt mai ești!
Cât p'aci îmi sta pe limbă.

Mihai: Ai fi putut s'o spui, de-ai fi vrut.
Ași mai fi adăogat și eu ceva.

Anica: Și ce-ai fi adăogat? Mie nu mi-e
frica.

Mihai: Mie da, dacă ție nu!

Anica: Și ce-i aia, spune-o repede, până
nu vine mama.

Mihai (serios): Ți-o spui pe față.

Anica (neliniștită): Spune-mi-o odată.
(Apleacă urechea.)

Mihai (o prinde de mână): Nu te supăra,
Anico. Mă 'ncred în tine, da-ți spun, de ce
n'am putut dormi.

Anica: De ce, Mihai, spune?!

Mihai: De aia... Pentru că nu pot să
rămân așa de neliniștit și nici nu pot
pleca așa. Să fie treabă curată între noi!
Și tu vei fi mai mulțămită și eu 'oiu ști de
ce să mă țin.

Anica: Nu 'nțeleg ce spul.

Mihai: Apoi asta: m'am hotărât, fie cum a fi... Vreau să-i spul tot mame-ti.

Anica (fi astupă gura cu palma): Ah, nu, nu, Mihai! Mă omoară... (Fuge afară.)

SCENA a 6-a.

Mihai, Susana.

Susana (când deschide ușa, Anica fuge afară; Susana aduce într'un blid carne și o sticiă cu rachiu încălzit și îndulcit cu miere; Antehii): Tu, fată hăl, unde tugi? Ești nebună? Sau tu l-ai făcut ceva, Mihai?

Mihai (deci): Da! (Mai potolit.) Nu, merge să se gătească de biserică.

Susana (pune pe masă): S'ar fi putut găti de mult, da' nu se gândește decât la po-doabe. Cine-a lua-o așa?

Mihai: Da! Vreau să spun, că — să nu te superi.

Susana: Mi-a trecut supărarea. Poștește numai, Mihai, o bucățică pentru drum. O fi ea încă tare, da' ai dinți buni, nu-i așa? (Scoate un păhărel din dulap.)

Mihai: Mulțămesc, și-așa nu pot mânca aproape nimic.

Susana (toarnă): Ei, ce-o mai fi și asta? N'ai coraje de soldat. (Râzând.) Pe mine ar fi trebuit să mă ia, că eu am o inimă ca piatra. (S'așează.)

Mihai: Ei, mai bine de-ar fi de unt. Poate și dumnitale îți s'ar fi înmuiat, de-ai fi fost în starea mea.

Susana: Gândește-te: a fi, cum a fi! Dino numai mai aproape. Nu te lăsa îmbiat. (Îi întinde cu puterea păhărelul și carnea.)

Mihai (înghite un cuvânt).

Susana: Cred că nu ești străin. Mâncă numai și bea din țulca asta mulierească. Taie-ți și pune laoparte pălăria. (Îi ia din mână pălăria.) Ia din carnea asta. (Taie 2—3 bucățele.) Bea, ei, așa te lași poftit?!

Mihai (ia o bucățică de carne în gură, prinde păhărelul în mână și se uită împrejur): Incă un păhărel.

Susana (sare): Știu ce vrei. Eu nu beau, da' de dragu' tău. (Mihai toarnă în păhărelul ei.) Destul, destul! (Ridică păhărelul și se scoală.) Să-ți ajute Dumnezeu, să-ți dea sănătate bună, fericire, belșug și mult noroc și tot ce dorești dela Dumnezeu! (Cioenesc.)

Mihai: Să te-audă Dumnezeu. La fel și dumnitale! (Beau, dar nu tot.)

SCENA a 7-a.

Cei de mai 'nainte, Ștefan.

Ștefan (intră; la o parte): Ei, cum mai ospătează! (Tare.) Stăpână, am adus vitele-acasă.

Susana: Nu vorbi! N'au mai avut ce paște?

Ștefan (în sine): Ii pasă dracului de ele! Și-așa nu capăt din laptele lor. (Tare.) Au păscut, da' știi dumneata prea bine, ce pășune-i acuma.

Susana: Acu nu te mai du 'ndărăt. (Mai toarnă în pahărelul ei.) Vino 'neoace și-i poștește lui Mihai drum-bun, că pleacă.

Ștefan: Par'că eu știu să urez!

Susana (îi întinde pahărelul.)

Ștefan (îl ține lângă gură și se gândește): Atunci: să te ajute Dumnezeu, acolo, la melițe, să-mi poți fi odată — dacă 'oiu mai slujt pe-ici — (repede) stăpân!

Mihai (râzând): Așa să fie, să te-audă Dumnezeu! (Cioenesc și golese pahărele. Ștefan merge spre cuptor.)

Susana: De ce nu, dacă ți-a ajuta Dumnezeu? . . . da' . . .

Mihai (o intrerupe plin de bucurie): Ce-ai zis?!

Susana: Ție ți-a alege mama una bogată . . .

Mihai (eu joc): Nu! Eu 'oiu lua pe una, care-mi place *mie!* Altfel nu!

Susana: Bine faci, fiule! De ce să cauți numai bani? De o să ai o nevastă cum se cade și muncitoare, bani o să ai întotdeauna. (Țaie o bucată de pâine. Lui Ștefan.) Și tu, vino de mâncă, (serios) apoi te du la biserică. (leșind). Tu, Mihai, până atunci mai toarnă puțintel. Unde zăbovește Anica așa de mult? (Ies. Ștefan înainte.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA a 8-a.

Mihai singur, apoi *Anica*.

Mihai (*Susanii*): Lasă, nu mă mai îmbia! (Se scoală.) Zice că: „De ce nu, când 'ei veni acasă“. Da de-o să mă ia unu' pe din'nainte? — Mai știu și eu! Ce să mă fac acum? Anichii i-e frică s'o spule, și pe mine nu m'ajută limba. O să plec, vai de păcatele mele! (Se prinde de cap. Tăcere. Se aude cântecul Anichii:

„De cine mi-e mie dor,
Departa-i, depărțișor...“.)

Dreau s'o ştiu odată! De ce n'am spus-o până-acum? (Anica intră eu ultimele cuvinte ale cântecului pe buze. Mihai urmează:

„De cine mi-e mie sete,
Nice-'l văd, nice mă vede!“)

Anica: Iacă nu i-ai spus-o?

Mihai: Iacă nu! Da' când o deschide uşa...

Anica: Hei, de nu mi-ar fi frică, c'o să se repeadă la mine!

Mihai: Pentru cine altu' — pentru tine doară zăboveşte şi eu!

Anica (se gândeşte): *Să ştii, că te am dragă din toată inima. De vrei, nu-mi pasă, spune mame-ti ce ai de gând. De-o fi rău, o luăm la fugă. Sst, vine! M'ascund. (Fuge în cămăruţă.)*

Mihai: Şi eu, cred, că ar trebui să-mi deschid fereastra. (Hotărît.) Să vedem! (Şade.

SCENA a 9-a.

Mihai, Susana, mai târziu Anica.

Susana (intră, Mihai se scoală): Nu te scula, Mihai. Poftim. Mai mâncă carne şi... poftim bea,

Mihai (stă); Dumnezeu să-ți răsplătească însuțit! Am mâncat și am beut. Ași putea și pleca, dacă n'ași mai avea să-ți destăinuiesc ceva. De-ai vrea să ne ascuți o vorbuliță, o rugămintă, a mea și-a Anichii.

Susana (mirată): Rugămintea voastră? Și ce fel de rugămintă-i aia?

Mihai (eu joc): Vai de mine (vine până la ea), nu te supăra, da' noi ne-am legat unu'-altuia, că...

Susana (uimită): D'ați legat? Când?

Mihai: Ieri-sară.

Susana (își frânge mâinile): De-ai-1 era cald fetii! Acum înțeleg! Și ați îndrăsnit fără de știrea mea? Auzi acolo! Uă arde vouă de legături?! (Sare 'n sus.) Unde-i Anica? Îi sucese gâtu'!

Anica (în cămăruță): Vai!

Mihai (o reține pe Susana): Nu, te rog, te rog frumos, ea-1 nevinovată! *Eu* am înduplecat-o...

Susana (se smulge din brațele lui): Nici tu nu ești cum se cade! Așa ceva n'am crezut din partea ta! (Deschide ușa și strigă.) Anico! Anico! Vino 'nlăuntru! (Anica iese din cămăruță; își acopere ochii cu mâinile.)

Mihai: Iat'-o pe Anica.

Susana (mânioasă, o scutură de mână): Ce-a fost între voi? Spune, spune, că te... (Ridică mâna. Se aude cântecul recruiilor:

„Bulgăraș de apă rece,
Vin', mândro, de mă petrece
Până 'n fundu' grădinii,
Unde-am vorbit mai întâiu“...)

Mihai (o prinde pe Susana de mână): Nu, martor mi-e Dumnezeu, îmi cetește 'n suflet! (Ridică cealaltă mână spre cer.)

Susana (mai domol; o împinge pe fata ei, care își acopere fața cu șorțul): Cară-te din ochii mei! Să nu te mai văd! De n'ar fi sfânta Duminecă, ți-ași da nește palmi să le simți! Îți dau eu ție legământ!... Și tu, Mihai! Nu-i frumos să-mi înșeli copila pe cărări de astea! Ce-o spune mamă-ta și tată-tău? Da' de nu te-'or da nouă?

Mihai (rugându-se): Nu crede, mă vor da. Ei nu se 'mpotrivesc. Crede-mă! (Cântecul se întărește; când ajung recruii în fața casei, se întrerupe brusc.)

SCENA a 10-a.

Cei de mai 'nainte și 3—4 recruii.

Susana (aude bătând tare în ușă): Poftim. (Ușa se deschide și doi recrui apar în prag.)

Recrutul: Mihai, a sosit vremea!

Mihai (spre el, fără de pălărie): Mai aşteptaţi... (lese.)

Susana (se aşează şi se întoarce spre Anica, care stă într'un colţ, unde a aşezat-o mama): Aşa, fetiţo! Numai să nu-ţi pară rău de fapta ta! (O ameninţă cu mâna.)

Anica: Nu te supăra, mălcută!

Susana: Cum să nu mă supăr? Ştii tu ce va să zică doi ani? Pot să fie şi trei!

Anica (pentru sine): Ori cât ar fi...

Susana: Crezi, că acum o să treacă mai tute? Hei! Vei putea să tot aştepţi!

Anica: Trebuie, dacă i-am promis!

Susana: Iţi dau ţie: trebuie! (În taină) Dar de-o să te părăsească?

Anica: Mihai, nu e unu' de ăia...

Susana: Şi el, fată, ca şi ălalalt! Încă n'ai păţit-o!

SCENA a 11-a.

Persoanele de mai 'nainte, Mara, Mihai.

Susana (când intră Mara cu Mihai): Uino numai, vino, soro, că am să vorbesc cu tine.

Anica (păşeşte înaintea Marei): Bine-ai venit la noi! (Îl ameninţă cu degetul pe Mihai; el vrea s'o prindă, ea fuge afară. Mamele n'au văzut nimic.)

Susana (urmează): Dacă ați dat voie voi...

Mara (o femeie plânsă, supărată, în haină de sărbătoare, lui Mihai, care, în fugă după Anica, a rămas cu 2—3 pași îndărăt): Pleacă odată!

Susana (merge spre Mara): Nici nu m'ascuți, soro?

Mara: Ba te-ascult. Ce ai, Susano?

Susana: Apoi nu-mi place c'oști lăsat pe fiu-vost. (Cu alt glas milos.) Și doar' ai numai pe unu' singur. Așa îți spun, de-a dreptu' ca o soră bună.

Mara (cu jale): Unu' singur și pe ăla mi-l iau. (Lui Mihai.) Ce ți-am dat noi voie?

Susana (mânioasă, lui Mihai): Dezi, cavalerule!?

Mihai: Apoi aceea, mamă, despre ce-am vorbit și ieri cu tata, despre Anica.

Susana: Da, da, Nu știu, dacă ați vorbit ori nu; însă nu 'nțeleg, unde v'a fost mintea, când ați lăsat pe fiu' vost să se promită cu fata mea..... (Anica se uită pe furiș înăuntru și ascultă.)

Mara (întrerupe): Ce ți-am spus?! Am spus numa' atât, când ai stat atâta de capu' meu: când 'ei veni 'ndărăt dela miliție și dacă mama dumnitale (Susana aprobă) o să se 'nuo-

iască, numai atunci, nici noi nu ne'om împotrivi. Ce am mai spus?

Susana (prefăcându-se mâniaasă): Vezi, vezi, Mihai? Numai în mintea ta ata tânără ai născocit alta. Spune-mi atunci, Mihai, (pune mâinile 'n șolduri) dacă, de pildă, fata n'are să-ți mai placă, când 'ei fi departe, o s'o părăsești, hai? Te-aș opări, zău așa, și-o spun de față cu mamă-ta.

Mihai: Nu, asta n'am s'o fac!

Susana: Gândește-te numai la ce v'ați legat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mara: Așa-i. Asta nu-i nimica toată.

Mihai: De mult m'am tot gândit și răsgândit. Nu mai sunt copil, slavă Domnului!

Mara: Te-am visat rău și noaptea asta, numai n'am vrut să te supăr.

Mihai (rugându-se): Mamă, pentru Dumnezeu, te rog, nu începe cu visurile dumnilate. Așa mă superi și mai mult.

Susana (aspru): Nu așa, Mihai, și mama ta are un cuvânt și mai vreau să ascult și pe tată-tău.

Mihai: Bine, îl aduc. (lese repede.)

SCENA a 12-a.

Mara, Susana.

Mara (sfios, după o pauză): Ce spui, soro? Dacă s'a 'ntâmplat...

Susana: Ce să spui? Mă bucur, că nu-i mai rău... (Seatură din mâni și își acopere ochii.)

Mara: Așa... Da' ași vrea, de-i așa...

Susana: Ferească Dumnezeu, n'am nimic împotriva băiatului tău Mihai.

Mara: Dar eu? Ași păcătui, dacă ași spune ceva împotriva fetei tale. Doar că-i ea un boboc de trandafir.

Susana: Și Mihai e bun; numai să nu'l poarte camarazii lui pe drumuri greșite!

Mara: Asta nu, doar i-am pus-o la inimă, să nu se lapede de Dumnezeu și nici de cartea de rugăciuni și de cartea de cântece. Eu, cu mâinile mele, i le-am pus în lădiță.

SCENA a 13-a.

Persoanele de mai 'nainte, Cudalbu, Mihai, Anica, apoi Tudora.

Ioan Cudalbu (în haine de sărbătoare, cu față bătrână, ras, cu părul lung, chimir ghete, pipă între dinți, băț etc.) Să dea Dumnezeu bine! (Își ia pălăria.)

Mihai (o duce pe Anica de mână.)

Susana {
Mara { (deodată): Să dea Dumnezeu!

Susana (se scoală): Bine-ai venit, poftim și șezi. (Trage un scaun dela masă.)

Cudalbu (se așează vorbind): Cum „șezi“? Lui Mihai îi trimit recruții vorbă, că dacă nu vine-odată, 'or pleca fără de el. Atunci faceți-vă socoteala, ce-aveți împreună și-apoi: sănătate bună. (Fumează)

Susana {
Mara { (deodată): Spune tu singur, Mihai...
Ti-a fi spus..

Cudalbu: Că s'au promis unu' altuia, zici? (Se uită la Mihai și la Anica)

Mihai: Da, tată.

Anica (face semn afirmativ cu capul).

Mara {
Susana { (deodată): Ei și, promisiunea asta...

Cudalbu: Ce să mă fac eu acum? Incă nu le putem da binecuvântarea. Da' nu-s țigani, promisiunile 'or să le țină; de nu, nici noi n'o să-i silim. (Susanei.) De nu te-ai împotrivi...

Susana (toarnă și îl îmbie cu păhărelul): De ce să m'împotrivesc?

Mara: Noi ne temem numai, că ei nu se vor ținea de vorbă.

Anica {
Mihai { (deodată): Ne 'om ținea!

(Se aude cântecul recruiilor, acompaniat de o fanfară, în depărtare):

*„Cântă cucu 'n par de nuc,
Vint a vremea să mă duc —
Cântă cucu 'n par de vie,
Să mă duc la meliție...*

Susana: Uitați-vă numai la ei! Se au dragi, lucru mare! (Poștește pe Cudalbu cu păhărelul. Lui): **Poftim.....** (Cudalbu dă din cap. Susana poștește al doilea păhărel Marei și merge spre dulap, după altele.)

Mihai { (o ține pe Anica de mijloc):
Anica { (deodată) Dragi de tot!

Cudalbu (se scoală): Dacă-i așa, atunci să vă (ridică păhărelul) ajute Tatăl cerese, să puteți ținea, ce v'ați promis!

Mihai (cu bucurie): Tată dragă! (îl îmbrățișează.)

Mara (cu vorba a luat și ea păhărelul în mână): Să dea Dumnezeu!

Anica: Dumneata ești bună! (îi sărută mâna.)

Cudalbu (lui *Mihai*): Nu-mi vărса rachiu'.

Susana (toarnă și prinde păhărelul în mână; lui *Mihai*): *Mihai!* (li face semn, să ia păhărelul; *Mihai* îl ia.) **Să dea Dumnezeu — Tatăl ceresc, să te am încă în toamna asta, aici, în casă!** (Ciocesne păharele. *Mara* își trage păhărelul ei la o parte.)

Anica (la vorbele *Susanei*: „toamna asta“ se întoarcе spre public și cântă fără să vadă, ce face ei de lângă masă):

„*Viorică, viorea!*

Mândru crească-ți floarea ta!

Toamna nici că s'a găta,

Mama mă va mărita!

Cudalbu { (deodată, la vor- Așa!

Mihai { bele *Susanei*): Așa!

Mara (sare sus ca trăznită): **Soro! loane!** Ce promiți? Am crezut, (*Susanei*) că tu ai să-ți dai fata în casa noastră.

Susana (tot așa): Nu spune prostii, soro!

Mara: Atunci cine-o să-mi lucre mie acasă, dacă ți-l dau ție din casă?

Susana: Da mie cine, dacă și *Anica* m'a părăsi? (Mirare.)

Cudablu (după o pauză): Mai ușor o să ne lipsim noi de el. Așa a fi: De n'ai lucra,

n'ei mânca! A băut un păhăruț și i s'a și urcat la cap. (Susana face semne eu capul.)

Mara (strigă lui Cudablu): Nu vorbește din mine rachiu! Un *recrut* se uită pe furiș prin ușă; când aude strigând, închide ușa repede.)

Susana (mânioasă, lui Mihai): Tu ne-ai spus că...

Mihai (stă ca înlemnit): Mamă, ce începi dumneata acu? (*Mara* pleacă. *Anica* a sfârșit cântecul, se uită, însă nu înțelege nimica.)

Cudablu (*Susanei*): E așa de 'ntristată; să știi, că a băut și acasă...

Susana: Așa e fi, așa... (Dă din cap, afirmativ.)

Mara: Am băut ori nu, (hotărât) da' eu nu mă 'nvoiesc! (Un *recrut* se uită pe furiș, se retrage îndată.)

Mihai (o reține): Mamă, nu mă scoate din sărite, până când sunt acasă!

Susana: Nici eu nu mă pot învoi să mergă fata mea din casă!

Anica (plângând, sare la *Susana*): Măicuță!

Susana (o respinge): Nici o vorbă! Nu poți pleca din casă!

Recrutul deschide ușa. Mai mulți se uită înăuntru. *Tudora*, vecina, între cei dintâi. Înaintea casei cântă lăutarii și cântă cineva și din gură. Se retrag ceilalți, afară de *Tudora*. Ușa rămâne deschisă.)

Tudora: Să închid? Să dea Dumne...

Cudablu: De ce vit? Închide, da' după dumneafa.

Mara (plecând): Nici fiu-meu nu poate!

Mihai (ia repede pălăria, amărât): Mă due!
Rămâi sănătos, tată, rămâi sănătoasă, Anico!
(Iese repede).

Cudablu (porneș...): Mihai!

Anica (plângând...): copere fața cu șorțul și urea să iasă): Mihai!

Susana (o reșin...): Iei un pas mai mult!
S'a sfârșit cu promisiunea dată!

BCU Cluj / General University Library Cluj
(Cortina cade.)

ACTUL al II-lea.

(Odaie la Cudalbu. Seara. Lampa aprinsă.)

SCENA 1.

Mara, Tudora.

Mara (cu Tudora desface fasole pe masă; lângă ele un coș; bate ceasul): Șase! Poate nici astăzi nu sosește acasă și-i a treia sară de când a plecat! Să nu i se fi întâmplat ceva pe drum! N'am destulă supărare pe capu'

meu! Uşor s'ar putea. Să-i fi luat naiba şi cu „Dizita medicală“ a lor! Se tot gândesc domnil, cum să-i scoată din buzunar omului sărac banii câştigaţi cu greu şi trudă. Ar fi putut-o face şi 'n oraşu' nostru. Par'că n'ar fi acolo destui doftori şi advocaţi! Atâta minte-ţi trebuie să vezi, că-i omu' bătrân şi nu e'n stare să muncească şi că ducem lipsă de băiat acasă?! Acasă! Da' nu aşa, cum s'au aşteptat Susana şi bărbatu-meu! Pe unde o fi umblând bărbatu', că nici nu mai ştiu ce şi cum să mă gândesc?! Cred ei, că m'or schimba, ca atunci? Mi-a mai scos vorba că sunt şi beată şi ea tot aşa a spus! Ei, asta n'am să fi-o uit niciodată! Da' când am fost aşa de beată, să nu ştiu ce vorbesc? Tu, tu ai fost beat şi cu Susana — eu nu, că abea am gustat niţeluş... Tu! Şi Mihai, fireşte — dacă tată-său îi dă'n glas!... (Cu durere.) Nici măcar atâţica n'a spus: mamă, m'ai crescut 23 ani, plec, rămâi sănătoasă!... (Îşi şterge ochii şi pune pe masă fasole din coş.)

Tudora (suspină): Văd, că ai o mare supărare şi n'aş vrea să fiu în locu' tău...

Mara: Destul e cu amaru' meu!

Tudora: Eu m'aş năuci de cap!

Mara: Aşa, vecină, aşa; cu adevărat, oricine n'ar putea 'ndura toate astea!

Tudora: Ce-a fi cu Cudalbu — a veni el acasă şi tot ei o să țină?

Mara (înţelege): Aşa cred.

Tudora: Ce-a fi cu Susana Căliman, dacă o să-l lase acasă pe Mihai?

Mara (se gândeşte): Ce să fie? Dacă Mihai o stărui, 'oiu trimite încă odată la ea, să o întreb şi dacă n'a vrea nici acum — s'a sfârşit, şi gata. *Eu* să mă duc s'o rog? Ori ce mai vrea *Măria-Sa*?

Tudor: Ai fi nebună, nebună de legat, să mergi tu s'o mai rogi.

Mara: Nici vorbă!

Tudora: Cu toate că fata-ţi place.

Mara: De asta mi-e năcaz, pentrucă şi mie îmi place.

Tudora: Place. — Şi n'are să-ţi placă! Că şi ieri — da' mai bine nici nu-ţi spun... Căineva mergea sub fereastra Călimănoaei — şi-a auzit acolo şoapte, înaintea porţii... Se uită — şi — cine crezi c'a fost? Anişoara noastă, cu flăcău' lui Petrace, Melinte. O țină de mână, iacă, aşa, (arată

Marei] așa mi s'a spus, o trăgea la el și o întreba: spune-mi, spune-mi... Ce era oare să-l spute? Ei vezi, Maro, că nu e tot aur, ce lucește! Așa o mireasă găsești oriunde.

Mara: Și dumnitale cine ți-a spus-o?

Tudora: N'a fost un flecar... Îți spun, să nici nu te uști la așa o fată. Unuta i-se făgăduiește și cu altu' se plimbă — piei drace! (seuipă.)

Mara: Așa zău: piei drace!

Tudora (Prevenitor): Ce mai stau să-ți spui: fiu' vost poate să aleagă *alte* fete decât e Anica Căltman! Zău așa, poate! Asta ți-o spun eu!

Mara (nesigură): Firește că da.

Tudora (În taină): Firește — da' numai ție am să-ți destăinuesc — ieri mi-a spus cineva ceva — ghici cine?...

Mara: Cine?

Tudora: Primăreasa ai bătrână — da' te rog, să nu spui nici un cuvînțel cuiva!

Mara: Mai e vorbă? De ce să spui?

Tudora: Spunea, că ea ar pune în lada feti-si, a Cătălini, 50.000 Lei. Aștia știu și eu că's bani, omu' lui Dumnezeu! Asuzi până aduni atâta bănet! Ce pagubă ar fi să

lași așa-ceva pentru o fată, care ar vrea să aibă doi drăguți!

Mara (mirată): Nu mai spune...

Tudora: Zău așa!

Mara: Primăreasa?

Tudora: Primăreasa!

Mara: Bătrâna?

Tudora: Bătrâna primăreasa!

Mara: Da' nu mai vorbi!

Tudora: Zău, că-i drept — dacă ți-o spun. Par'că mi-ar arde să-mi bat joc de tine!

Mara: Știu eu că nu.

Tudora: Nu a spus-o chiar așa de lămurit, da', știi, am eu nasu' meu, care le miroasă toate! Dumneaei îi place numai de Mihai a' nostru?

Mara: De Mihai a' nostru?

Tudora: De-a' vostru. Numai dacă l'ar lăsa acasă! M'a 'ntrebat bătrâna și de trei ori.

Mara: Și dumneata...? (Se scoală.)

Tudora: Eu? Am spus, că nu este sigur, da' că spun toți, că au să-l elibereze dela miliție.

Mara : Nu știu, de ce nu vine bărbatu' cu știrea. Unde-o fi zăbovind ?

Tudora : Pentru un băiat cum se cade ar aștepta oricât.

Mara : Așa ? (Iese afară.)

Tudora (se uită după dânsa; după o clipă): Dintr'asta să știi că a teși ceva! Numai cu 'ncețu'. Mamii nu-i mai trebuie mult. Banii de voastră nu-i găsesc numai așa, pe drumuri, și'or fi și mai mulți, de'oiu duce treaba la bun sfârșit. (Se scoală.)

Mara (întră, aduce pâine, cuțit, o sticlă și un păhărel.) BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tudora (către Mara): Prea te ostenești pentru mine și-ți faci cheltuieli!

Mara : Ce fel de cheltuieli ! Șezi numai și mănăcă. (Toarnă.)

Tudora : Nu vreau să te supăr, dar' nu trebuia să aduci.

Mara : E-ai. Țuică de casă. Bea! E potrivită pentru dumneata, femeie bătrână, să te încălzești.

Tudora : Ei, dacă-i așa : să dea Dumnezeu sănătate! (Bea puțin câte puțin, fără să puie păhărelul la oparte.)

Mara: Să dea Dumnezeu și tate-ți și pâne! (O îmbie eu pâne.)

Tudora (ține păhărelul cu o mână, cu a doua mână taie pâine): Ce albă e!

Mara: Așa, și e numai din făina ai mai neagră. (O așează pe masă.)

Tudora (bea tot, se scutură): Tare a mai fost! (Se scoală): Dai, Dumnezeule, da' cum m'am mai așezat aici!

Mara: Șezi numai și mai bea. (Toarnă.)

Tudora: Destul, Maro, că nu mi-e în-cuțată tinda.

Mara: Cine să între acuma 'n ea? — Bea numai și nu pleca.

Tudora: Tot — (bea tot) ureau să o închid.

Mara: Atunci du-te și încule și vino îndărăt, — 'om mai cântări cele spuse și poate și bărbatu'-meu o sosit 'n curând.

Tudora (pleacă): Bine, 'oiu veni. Până atunci rămâi sănătoasă.

Mara (o petrece cu lampa până în tindă): Fii sănătoasă! Da' vină neamânat, că te 'oiu aștepta, să nu-ți fie somn. (Ușa rămâne deschisă.) Te aștept neapărat.

Tudora: Apoi dacă îți spui, că vin neapărat. — Nu te mai obosi; închide, că-i frig. (Iese, Mara se întoarce.)

SCENA a 2-a.

Mara (singură.)

Mara (așează lampa pe masă): Nu mai e supărată Tudora, vecina, și cum a mai cerțat-o bărbatu-meu pentru o sărăcie de varză, pe care a furat-o din grădină! (Bea din sticlă, așează pahărelul și sticla în dulap). Să pună atâta bănet pentru fată-sa în ladă, e de necrezut! 50,000 Lei! Și atâta pământ, cât au dâștii! Iar la Anica — două văcuțe, un vițel — bani ca 'n palmă. De unde? Tatăl ei e într'al patrulea an în pământ. Așa e greu să pul la oparte! Fata, ce-i drept, ar fi — (se gândește), da' moșia altă e *mai mare* și banii 's mulți! Ce folos e de-o oală frumoasă, dacă e goală! Da' vorbele auzite? — Imi vine să scup. Și bătrâna primăreasă! Cum de a rămas până acum cu gura 'nchisă? Iși măsură vorbele — să nu se spuie cumva, că ea s'a îmbiat. „De Mihai a' vostru a 'ntrebat“. Dacă ai vrea, măi flăcăule, s'ascuți de mine — n'ar fi rău. O zestre bună — aștia-s bani odată! Și încă ar mai și aștepta. Ar merge mult mai lute, dacă Mihai n'ar fi încureat — cu o stricăță...

SCENA a 3-a.

Mara, Ștefan.

Ștefan (dă buzna înăuntru, zgomotos, strigând Marei): Leliță, leliță!

Mara (se sperie): Da' știu, că m'ai speriat! (Nu mai desface fasole.)

Ștefan: O să ghicești ce-ți aduc? (Scoate o epistolă.)

Mara: A bună samă nimic bun.

Ștefan (se uită la scrisoare): Ei, ghicesc eu! Nu vezi dumneata scrisoarea asta?

Mara: Doamne, par'că n'am spus-o într'un ceas cu noroc, că i s'a 'ntâmplat ceva bărbatu-meu. Iată — pentrucă ai fost bădăran cu mine. De unde e?

Ștefan: De unde? Dela poștă!

Mara: Asta o știu, da' cine-o scrie?

Ștefan: O să ți-o cetesc, dacă vrei.

Mara: Cetește numai, că eu nu știu cett. Dar ce-o spune stăpână-ta?

Ștefan: Că tocmăi ea m'a trimis.

Mara: Cum așa?

Ștefan: Poștărița mi-a dat-o 'n sat, s'o iau și stăpâna mea m'a trimis s'o aduc andrisatului. Pentru câteva clipe, până când

fi-'oiu ceti-o, n'are să mă certe. Și dacă...
(Dă din umeri.) Eh!

Mara: Cetește odată!

Ștefan (silabisește): „lubita mea mamă...”

Mara: Mihai! Atunci e bine! Vai, da' tare m'am speriat, că... Ei: „lubita mea mamă”. Te-ai răsgândit oare, fiule? Când ai plecat la armată, nu ți-am fost „iubită mamă”.

Ștefan (o întrerupe): „Sărut mânil de o mie de ori. Dumneata ești sănătoasă?”

Mara: Nu prea. (Plânge.)

Ștefan: „Eu sunt sănătos, care sănătate ți-o poftesc și dumnitale. Tata e sănătos și am plâns azi împreună...”

Mara: Doamne sfinte! tot nu'-l lasă!
(Lui Ștefan.) Da' 'nceet mai cetești!

Ștefan: Ce să fac, dacă aici stă așa (arată eu degetul), aha, aici. (Citește). „Am plâns de bucurie...”.

Mara (suspină): Numai de n'ar fi „de jale”.

Ștefan (o întrerupe): „Fiindecă m'au eliberat...”.

Mara (suspină, împreunând mânil).

Ștefan: „Află că domni ai mari dela meleție l'au găsit pe tata prea slab pentru

muncă grea și așa mă lasă acasă. Tata o veni Vineri acasă, iar eu 'oiu servi până 'n capăt ale șase săptămâni ale mele, fiindcă ar trebui să servesc primăvara, dacă n'ași servi acuma...“.

Mara: Așa, primăvara, când e mai mult de lucru!

Ștefan: „Acuma te salut de o sută de ori, cât și pe toată familia și vecinii și pe camarazii mei și rămân al dumntitale preasupus fiu până la moarte Mihai Cudalbu“. Asta-i tot! (Pune epistola pe masă.)

Mara: Vineri — e azi!

Ștefan: Și dumneata ce credeai?

Mara (pune păstăile pe jos, boabele în coș): Numai dacă l'ar lăsa din muștrului! Ce bun ești, Doamne, c'ai săvârșit așa minune! Câți bani s'au dus pân' acuma din casă, a treia oară și apoi notarășu', să-i dai mereu, pentru orice fleac! Da' nu-mi mai pare rău, numai să-l lase acasă. Șase săptămâni, asta va fi pe la „Intrarea 'n Biserică“. l-am făcut de cină bărbatu-meu, numai că trebuie încălzită. De-ar sosi odată!

Ștefan: Eu o șterg, să nu mă certe acasă. — Noapte bună! (Iese fugind.)

Mara (strigă pe urma lui): Ți-'oiu da eu ceva. Mulțam frumos! (Încetează de a lucra.) o să-i spui și Susanii, când 'oiu întâlni-o, ce ne-a scris, nouă și nu ei. Se prea poate, că ele au cedit scrisoarea — da' cum să nu o fi cedit! Nu face nimic, cel puțin știu, că Mihai a ascultat mai mult pe mamă-sa... Nici nu le-a trimis voie bună! Unde poate zăbovi Tudora așa de mult? Și ea s'a bucura, că-i trimite binețe ca unei vecine. Să mă uit... (lese afară, cu coșul.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA a 4-a.

Anica, mai târziu *Mara*.

Anica (după o clipă vine, numai în cămașă țărănească și începe îndată, din ușă, să vorbească): O să m'alungi? Nu mă alunga (Se uită în jur.) Numai eu, numai eu! Ce-i cu Mihai? De l'ar lăsa numai dela miștile! (Se apropie de masă, privind mereu înapoi.) A, iacă scrisoarea! Să mă omoare și tot o cetese! (Prinde epistola și se uită la ea.) Mihai! (Citește repede și rostește tare câte un cuvânt.) Iubită — sănătos — am plâns — (Spune.) Asta-i și mângâierea mea, Mihai — (citește) de bucurie. Eu de jale. L'or

lăsa! Doamne, Vineri — șase săptământ!
(greu) Ce-a fi după aia? (Pune la loc epistola,
pe masă și vrea să iasă.)

Mara (vine, din prag): Nu-i acasă.

Anica (cu glas tremurând): Te rog!

Mara: Ori te rogi ori nu te rogi, n'ai de
ce să vii pe la noi!

Anica: Așa de mult mă urăști dumneata
pe mine?

Mara: Așa! Pentrucă nu ți-e rușine să
stai cu alții la taifas!

Anica: Cu cine? Nu-i drept!

Mara: Nu ți-e rușine? Te-au văzut!

Anica: M'au văzut... O, lume ticăloasă,
o, guri nespălate! (Plânge.)

Mara: Caută-ți dreptatea unde vrei. — La
noi nu mai ai ce căuta.

Anica: N'am... Da' nu m'am putut re-
ținea, să nu aflu, ce serie Mihai...

Mara: Vouă *nimic!*

Anica: Ba și nouă, da' mama... (Plânge,
acoperindu-și ochii cu șorțul.)

Mara (mirată): U'a scris?

Anica (dă din cap): Mama a aruncat scri-
soarea 'n foc.

Mara: In foc?!

Anica: Necetită! A aruncat-o în foc!

Mara (mânioasă): Așa a făcut mamă-ta? Bine! Du-te! Până acuma tot am mai ținut un picuț la tine — acuma s'au sfârșit toate! Ușa noastră și inima mea sunt închise pentru tine!

Anica (vrea s'o prindă pe Mara de mână): Da' a făcut-o mama!

Mara: Nimic, nu vreau să știu nimic, du-te la ea!

Anica: Nu mă due la ea! Nu mă da afară!

Mara: Mie nu-mi trebuiești aici! Am altă mireasă!

Anica (teșind): Știu, plec. Unchiule!...

SCENA a 5-a.

Mara mai târziu *Susana*.

Mara (strigă după Anica în tindă): Anico, să nu 'ndrăznești! El nu trebuie să te apere! Nu trebuie! Oiu vedea eu! (Se întoarce dela ușă.) Și lui Mihai o să-i deschid eu ochii, las' numa' pe mine, când i'om serie, cum i-au batjocorit scrisoarea! O să se răsgân-

dească, fără doar' și poate. 'Oiu lăsa să-
scrie răspunsu' euventit! Să știe, cu cine s'a
'ncrecat, cum îl cinstesc și cum se țin, ce-au
făgăduit.

Susana (dă buzna înăuntru): Acasă! (Se uită
împrejurul scenei.) Unde-i fata?

Mara: Ia-te după ea!

Susana: A plecat încoace! Am văzut-o!

Mara: Eu n'am chemat-o! De ce țipi?

Susana: Țip?! Fiindecă vreau să știu,
unde-i fata mea!

Mara: O țin ascunsă, ca tine pe fiu-meu!

Susana (sare la ea): Cine spune așa
ceva? Fiu-tău mi-a înebunit fata! Da' am
făcut eu rânduială! (Se învârte prin odaie.)

Mara: Mihatu' mamii, știu eu bine că
n'are să vă mai scrie, să afle numai, cu ce
fel de *stricată* s'a 'ncrecat!

Susana: Nici mie nu-mi trebuie! Tot așa
'olu face cu orice scrisoare! (Iese.)

Mara: Nu-ți fie frică, nu le vei mai arde!
Pe asta-ți jur! Nici bărbatu-meu n'are să-i
meargă mai bine, numai să vină-acasă! Mă
'ngrijese eu să o rupem odată cu d'alde voi!
(Pune păstăile sub bancă)

SCENA a 6-a.

Mara, Tudora.

Tudora (vine, în taină): A fost Susana pe-aiel? Era glasu' ei.

Mara: Dumneata unde ai stat atâta vreme? Te-am căutat chiar și pe-acasă. Mă lovește ceva de ciudă!

Tudora: Am fost să mă 'nțeleg cu primăreasa. Ce s'a 'ntâmplat, Maro?

Mara: Ascultă numai. A scris, par'că în năcazu' meu!

Tudora: Mihai?

Mara: El!

Tudora: Și l'or lăsa?

Mara: L'or lăsa.

Tudora: Mulțămese lui Dumnezeu! Mult mă bucur! Și?

Mara: Fug pentru dumneata; și iată-o aici pe nesocotita aia, pe nerușinata!

Tudora: Anica?

Mara: Ea! Și abea că a închis ușa — ce să vezi? — Susana! Țipa cât o ținea gura, mă trăgea de mână și voia să știe, unde-i este fata, care a venit aici și care trebuia să fie aici. — Zău că mi-a fost frică

să nu mi se întâmple ceva, de mânie. D'apoi eu am chemat-o? Eu am alungat-o doară acasă! De ce-o venit?

Tudora: Și ce-a vrut aici și cine a trimis-o?

Mara: De, cine a trimis-o?! Le-a scris și lor!

Tudora: Așa?

Mara: Da' mamă-sa a aruncat scrisoarea 'n foc. — După aia a dat busna la noi.

Tudora: În foc?! Asta e frumos, asta e tare frumos! Tiii! Eu n'ași putea face una ca asta, n'ași putea, nici chiar dacă l'ași urî. Nu, Maro! Și tu ai fi luat așa o fată 'n casă? N'ar fi cînste nici pentru tine, nici pentru Mihai, nici pentru toată casa voastră ai cînstită!

Mara: Așa vezi, așa îl cînstese ei, iar eu încă să'l mai dau într'asa o casă! (Serășnește din dinți.)

Tudora: Așa, așa — frumoasă viață l-ai dori! Poate că l'ar mai și bate, când ar prinde-o năcazu'! Altfel l'ai avea acasă, și cum zie: 50.000 de lei, o păreche de boi, o juninecă de-a făta, un purcel de 'ngrășat, o bucată de livadă s'o folosească, sau, poate,

chiar scrisă pe numele lui, ș'apoi încă trei jugăre de pământ, pe cari le-ar alege.*) Așa vorbe fi-au trimis, fie și lui bărbatu-tău, primăreasa.

Mara: Hei, ce bine-ar mai fi! Ce bine-ar mai fi, vecină Tudoră! Așa multe — de — toate, din belșugu' lor... Dragă Mihăița-a meu! (Plânge; încetează a plânge.) Numai dacă Anica — numai de nu s'ar fi dus înaintea bărbatu-meu! Așa mi se pare.

Tudora: S'a dus Anica înaintea lui?

Mara: Da, stau să jur. A strigat: „unchiule“, când a venit mă-sa după ea! Ori nu s'a dus acasă, ori a plecat înaintea lui. Acuma o căuta el s'o ocrotească, că și până-acuma tot el a părtinit-o. Un bărbat și un tată, cum nu mai sunt alții pe lume!

Tudora: Atunci o veni încă azi?

Mara: Așa serie — acolo e scrisoarea.

Tudora: Știi, Maro, ce trebuie să facem cu el? Nu-i vei arăta nici ai mai mică supărare. (Se uită la epistolă și o pune îndărăt.)

*) Zestrea promisă se va schimba după referințele din satul, în care se joacă comedia. Tudora va spune suma de bani și pământurile, cari le capătă o fată de gospodari înstăriți, ca zestre.

Mara: N'am să mă pot potoli!

Tudora: Nu, nu, nu! S'ar strica atunci toate. Trebuie să fii cât se poate de gingașe cu el și așa-'l vom prinde. Eu o să-ți ajut și așa se va da mai iute prins, decât dacă l'ai lua cu prăjina ai lungă. Ferească Dumnezeu! Nici nu l'am putea aduce pe calea ai bună, așa.

Mara: Da' dacă-a veni și Anica cu el?

Tudora: Fata ata nebună? Ei -- (se gândește) și cu ea facem tot așa. Ca și când nu s'ar fi întâmplat nimic. După ce o să-l câștigăm pe bărbatu-tău, el a fi care a trimite-o acasă. Ori isprăvesc eu cu fata.

Mara: Nu cred, vecină Tudoră, să meargă așa de ușor, cum spui.

Tudora: Lasă numai pe mine, Maro. Il voi înșela eu pe bărbat.

<i>Tudora</i>	} (își frâng mâinile, surprinse).
<i>Mara</i>	

SCENA a 7-a.

Cele de mai 'nainte, Cudalbu, Anica.

Cudalbu (o ține de mână pe Anica): Nu te teme, fată, hăi!

Mara (cătră Tudora): Nu ți-am spus?

Anica: Da mătușa o să mă dea afară.

Cudalbu: Nu te-o da afară.

Tudora (cătră Mara): Inghite, înghite, Maro!

Mara: Să plece numă, o caută mamă-sa.

Cudalbu: Să o caute:— aicea e. (Anichii.)

Așează-te frumușel numai aici. (Anica stă sus, Cudalbu depune desagiul într'un colț.)

Tudora: Mamă-sa s'o supăra, că nu știe unde-i. (Anichii.) Ar fi trebuit, să te duci acasă.

Cudalbu: Să se tot supere — tu nu te-i supăra!

Mara (schimbă vorba): Bine c'ai sosit!

Tudora: Și le-ai isprăvit toate cu bine, nu i așa?

Cudalbu: Mulțămesc lui Dumnezeu, că mi-a mers bine. (Anichii.) De ce nu șezi? Ori mai bine, fugi la mamă-ta și spune-i, că am ajuns acasă și să nu se mai țină bosumflată și să treacă pe la noi.

Mara, Tudora (se uită una la alta).

Anica: N'a venit.

Mara: Nici nu trimite după ea, că n'are să-ți vină!

Cudalbu: Spune-i numai, că eu te-am trimis.

Mara (Tudorei): Vezi, Tudoro?

Tudora (Marei): Par'că n'are fiere!

Anica: Plec, da' mama n'are să vie. (Iese.)

Cudalbu (după Anica): Apoi 'olu veni eu după ea, dacă n'a vrea ea să se ostenească; așa să-i spul.

Tudora (cu Anica ies).

Cudalbu (se așează la masă): Asta-i scrisoarea aia?

Mara: Asta... (Înghite un cuvânt.)

Cudalbu: Și Tudora, ce mai vrea ea pe-aici? Nu i-a fost destul cearta de adineaori?

Mara (în tăină): Și mie mi s'a părut ciudat, da' să știți, bărbate, că ea nu ne vrea rău'.

Cudalbu: Cum: nu ne vrea rău'?

Mara: Ne vrea binele; așa cum zice ea, lui Mihai a' nost i-ar merge mult mai bine.

Cudalbu: Nu te 'nțeleg. Vorbește cum trebuie.

Mara (încălzită): Îi dau 50.000 de lei Ca-tălinii primarului, (spre Tudora, care intră) așa-i, lele, 50.000.

Tudora: Așa zău și o pereche de bot, o juninecă de-a făta, un purcel de'ngrășat, o bucată de livadă și trei jugăre de pământ din ale mai bune...

Cudalbu (aspru, Tudorei): Asta iar e isprava ta!

Tudora: Nu oă vreau rău'.

Cudalbu: Da' nici binele! De ce n'ai venit, până când încă nu s'au legat amândoi, dacă ne-ai vrut binele? Atunci nu era de măritat fata?

Tudora: Fiindecă numai acu am aflat vestea.

Cudalbu: Iar eu acum nu mai vreau să aud nimic! Fieioru' meu o căpătat-o pe aia, pe care și-a ales-o. N'o să'l smulg cu puterea dela fată și n'am să-l leg de alta, ca apoi să se 'ncealere a doua săptămână și s'o alunge dela mine, pentrucă l'am silit.

Tudora: Ei, da' Cătălina primarului nu-i fată cum se cade?

Cudalbu: N'am spus una ca asta, da cearta n'o s'o încep nici eu, nici nimeni în casa mea. Destul a fost până acum! (Se scoală.) Și *cară-te!* (Arată ușa cu mâna.) Nu te sufăr în casa mea! *leși!* Nimeni nu te-a rugat să-i cauți nevastă lui fiu-meu!

Mara: Pentru aia nu trebuie s'o alungi!

Tudora: Imi găseșe eu și singură drumu'.
(Se 'nuârtește.)

Cudalbu: Numai decât! Ori — toți sfinții!...
Ei, te cari?

Tudora (iese în drum): Acuma, chiar de ciudă, o să mă împotrivesc!

Cudalbu: Cât n'am fost acasă, s'a și târât pe-aii! Altădată se arăta din Paști în Crăciun! Pe om îl ocolește, da' când vrea să-l jure, îl găsește ea calea!

Mara: Orice s'a 'ntâmpla, eu nu-l dau pe Mihai a' meu la așa una!

Cudalbu: Cum la așa una?

Mara: La așa una, destrăbălată, împreună cu mamă sa cu tot. (Cu durere.) El le scrie și ea aruncă scrisoarea lui în foc!

Cudalbu: Am văzut-o și eu — da' tot din vina ta!

Mara: Da, dintr'a mea, a mea!

Cudalbu: Nu vrea să se certe cu tine. Mai bine ți se duce din drum.

Mara: Antea umblă cu alții, s'o știi și tu....

Cudalbu: Nici asta nu-i adevărat!

Mara: Ba e! Numai tu ești surd și orb!

Cudalbu: Descarcă ți mânia, nevastă!

Mara: Trebuie să mi-o descarc! Un bărbat și un tată cum se cade nu face ce-ai făcut tu cu copilu-tău.

Cudalbu: Ce i-am făcut ?

Mara: Il alungi ! Par'că ai avea cinci, par'că ar trebui să-l alungi, să se căsătorească din casă și să intre 'n slujbă !

Cudalbu: El singur și-a ales-o ! (Iși ia pălăria.)

Mara: Da' tu trebuie să ai minte și să nu'l lași la ele, când ni se îmble o fată în casă, cu avere și cu toate cele.

Cudalbu: Banu-i de vină ! El și-a 'ntunecat mintea ! (Vrea să iasă.)

Mara: Așa. Abia ai sosit și dai fuga la ea ! Eu nu las pe fiu-meu din casă, să știi, nu'l las ! Chiar și dacă ești sta cu toții 'n moalele capului ! Tu ar fi trebuit să mă 'ntrebi și pe mine, nu să-l făgăduiești, numa- așa și să sput că's beată ! Și ea dă din cap. Asta mă roade la inimă ! Dacă sunt beată, după părerea voastră, m'olu și purta ca o beată și-o să vezi tu, că nu-'l va căpăta, până când i-'olu fi eu mamă ! Mâne las să-i scrie răspunsu'.

Cudalbu (dă să iasă, fumând): Iți iau pe scriitoru' notarului. (Iese.)

Mara: Și alți oameni știu să scrie, nu numai tu ! Tudora o să spună ce-i de scris,

tot ce știe despre ele ; cum a aruncat scri-soarea 'n foc, cum fata umblă cu alții și cum mi se 'mbie dincolo avere, nu glumă și o păreche de boi și o vacă și un purcel și o livadă și trei jugăre de pământ. El singur o s'o lase, știi eu bine, când a afla tot. Și, de ciudă merg acum să beau! (Înaintează și bea din pahărelul cunoscut.) Așa, adu-o numai, că te-'oiu alunga eu!

SCENA a 8-a.

Mara, Cudalbu, Susana, Anica.

Cudalbu (o aduce cu puterea pe Susana, de mână în odaie).

Susana: Nu te mai osteni!

Anica (o împinge încet pe mamă înlăuntru, plângând): Vino numa', mamă, să vă 'mpăcați.

Mara: Amară-i împăcarea noastră!

Cudalbu: O să vedem!

Anica (o prinde pe Mara de mână; plângând, cu rugăminți): De o sută de ori te rog, dragă...

Mara: Să nici n'aud, să nici n'aud! Sunt beată!

Susana: Așa? Dacă nu vrei nici s'auzi, am gătat-o! (Se învârte, pregătindu-se să plece; Anichii.) Și tu, cară-te! (O prinde de mână)

Anica: Maică!...

Cudalbu: Mă, femeilor, mă! Fie-vă milă,
n'o chinuiți pe fata asta!

Mara: O beată n'are minte!

Susana: Da' eu is trează! (O trage pe
Anica afară.)

Cudalbu: Nici tu n'ai minte, dacă pleci.
Ăsta-i nărav muieresc!! (Se așează jos, mânios.)
Nici cu bine, nici cu rău!

Anica: Mamă, nu mă duc! (Se proptește în
ușă.)

Susana: Nu te duci?! (O trage cu puterea
afară.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mara (începe să bată pe genunchi).

(Cortina cade.)

ACTUL al III-lea.

(Seena ca în actul întâi.)

SCENA 1.

Anica, Ștefan.

Ștefan (stă la sobă lângă ușă și doarme, ră-
zimat de părete; înaintea sa are o corfiță cu năpi;
în mână ține un cuțit, în cealaltă un nap tăiat).

Anica (în colțul mesei coase la o bafistă;
înaintea ei o lampă; o clipă după ridicarea cortinei,

lui Ștefan, încet): Ștefane! Ștefane! Doarme! Singură mi-e teamă. El poate că-ar merge subț fereastra lui. (Se gândește.) Vai, de ce? Mihai n'are să mai vină la noi. (Îngândurată.) Nu vine, nu vine. Cum ar și îndrăzni să vie la noi, cu știrea mătușii? Pe furis nu-l va prini mama. (Își razimă capul.) Nu m'am gândit, zău, acu-s opt săptămâni, c'oiu avea așa o jale mare 'n suflet! Da' ce-o fi cu mine mai târziu? Mai bine s'ajung în mormânt, dacă tu, tu, Mihai, nu-ți vei ține cuvântu' și dacă 'ei fi lacom de bani! Și mie tot așa mi se pare... Doamne, n'a scris un cuvântel în aste șase săptămâni — după atâtea rugăminți! — Cel puțin o carte poștală, în tot timpu' ăsta! Ar fi fost puțin, chiar o nimica toată. O, vai mie! (Ridică șorțul la ochi și cântă încet.) Vai, bădiță, pentru tine, multă supărare-mi vine...

Ștefan (din somn, îndată când s'a sfârșit cântecul): Hoo, Joiană! Florică! (Napul și cuțitul îi cad din mână)

Anica (îl scutură): Ștefane, Ștefane! Dormi?

Ștefan (se trezește, prinde cuțitul și taie napul): Nu dorm, Anico. Mi-a fost frică, c'o veni stăpâna. (Își șterge ochii.)

Anica: A plecat, nu știu unde, fără să spuie nimănu' nimic. Ștefane, te-ai duce?

Ștefan (prevăzător): Unde să mă duc Antco?

(Se scoală.)

Anica: Unde te-'olu trimite.

Ștefan (ia pălăria): Unde mă trimiți?

Anica: Nu te-ai duce — da' să nu te vadă cineva — subț fereastra lui Cudalbu, să vezi, dacă a sosit Mihai?

Ștefan: Așa a spus stăpâna, că astăzi o să vină, da' aici n'are să vie. Așa mi-a spus. Că dumneaei nu te-a da din casă, chiar de-ar veni să te ceară în genunchi!

Anica: Și ce ți-a mai spus?

Ștefan: A mai spus, (se gândește.) — a blăstemat numai elipa 'n care v'ați făgăduit.

Anica: Val, Doamne, încă îl și blastemă!

Ștefan: Zău așa. Pe tine de câteva ori până-acum a vrut să te bată. Numa' atâta-ți spun: ar fi fost bine să fugi în slujbă, undeva.

Anica: Și de: nu mi-ar fi dat hainele?

Ștefan: Ai fi câștigat altele.

Anica: Nici unchiu' n'a vrut să mă lase.

Ștefan: De el ascuți... 'Ei vedea, că n'o să poată face nimic, dacă nu vă ajutați voi singuri.

Anica: Ce să mă fac, dacă nu știu ce-are de gând Mihai? Știi tu bine, că nu mi-a scris toată vremea!

Ștefan: Asta-i drept: ar fi trebuit să scrie. Eu n'ași mai întreba așa ceva.

Anica: Du-te atunci, Ștefane, da' să nu te vadă pui de om.

Ștefan: Cine să mă vadă? E 'ntuneric și n'am să zăbovesc pe-acolo. Mă uit numai pe furiș și — iacătă-mă-s aici.

Anica: S'o isprăvești cu cap!

Ștefan (ieșind): Nu te teme, Anico, mai am, cred, ceva în glăvățină!

SCENA a 2-a.

Anica, după aceea *Susana*.

Anica (stă și coase): Numai de nu l-ar vedea cineva, că 'ndată-ar fi satu' plin de vorbe, că trimit eu după el și nici n'a sosit bine acasă!

Susana (întră, se desbracă de suman): Iat-o! Mai apucă-te și de furcă, nu numai de cusătura ta! Totdeauna cu gându' la găteală! ...Când 'om sfârși cu torsu'? În alte locuri au pus războiu'! (Se așează la furca delângă sobă.)

Anica: Nu mai am, mamă, decât pe asta. După aia o să torc.

Susana (bagă repede gura în cânepă): Te știi apăra! Ești isteată, n'am ce zice, —

acolo, unde n'ar trebui să fii! Unde s'a dus Ștefan? Mi-a boscorodit ceva pe subț nas.

Anica (încureată): Eu, eu l'am trimis — după mătasă.

Susana (repetă după dânsa): După mătasă — după Mihai, hai? Nu-i așa? Draga mea...

Anica (cu jale): Mamă!...

Susana (mai încet): Prea tare-mi spui mereu: mamă!

SCENA a 3-a.

Cele de mai 'nainte, Ștefan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ștefan (întră repede. Vede pe Susana, se oprește și se așează lângă năpi. Susana toarece. Anica se întoarce pe jumătate spre Ștefan, îi face semn cu ochii, să tacă. El se apropie de ea și îi șoptește sau urea să-i șoptească ceva la ureche; Anica se retrage):

Susana: Ce-i șoptești? Șezi acolo! Lucră ceva, nu trândăvi numai! Să pândești prin sat — la alea te prîcepi! (*Ștefan se așează la năpi.*)

Anica (stă pe gânduri, cu ochii pironiți înaintea ei; a încetat să coasă).

Susana (după o elipă încetează cu torsul, Anichii): Ce stai ca o pistică, ori ți-e somn? Ori iar ți-a venit în minte Mihai a' tău?

Azi vine 'n sat. De ce nu te-ai dus să-l în-
tâmpini ?

Anica (își șterge lacrimile).

Susana: Așa, plângi numa ! Crezi, că
m'or îndulci lacrimile tale ?

Anica (plânge tare).

Ștefan: Stăpână, dumneata...

Susana: Nici un cuvânt ! 'Olu vedea eu,
de s'a desvâța ea să fie fâfnoasă !

Anica (se scoală și iese repede, plângând).

Susana (după *Anica*): Ba mi o fi frică,
dacă fugi !

Ștefan: Dumneata așa umbli cu fata
dumnilale, zău așa, par'că nici n'ar fi a
dumnilale.

Susana: Încă o aperi și mă mai necă-
jești și tu pe mine ?! (Arată ușa.) Hai ! Du-te
de adapă vitele !

Ștefan (își ia pălăria): Și așa m'ași fi dus.
(la coșulețul și napii.)

Susana (toaree): De opt săptămâni în-
chelate mă tot frământă așa neliniștea 'n
casă și numai pentru încăpăținarea asta a
ei. S'a făgăduit ! Și acuma încă „mai bine
moare“ decât să se lase de el ! Chiar
când vede, că nu s'a alege nimic din toate

astea ! Da' te-'oiu învăța eu să mori, când te-'oiu prinde de cozi ! Supără-mă numai mult și fugi din casă, cu plângeri peste tot locu' ! M'oiu îngrijt eu de tine și 'ei merge tu țipând prin sat, să cauți, cine-o să-ți fiină parte ! Cel puțin de n'ar avea Mihai mireasă ! Da' trimite de pe-acum daruri pe din dos.

SCENA a 4-a.

Susana, Ștefan, Tudora.

Ștefan (se uită pe furis): Vine la noi lelea Tudora.

Susana: Ce vrea iară dela mine? De clefetele ei n'am lipsă!

Ștefan: Dumneata ar trebui s'o opărești, zău așa.

Ștefan (iese, dă clanța ușii Tudorei, care intră).

Tudora: Acasă ești, Susano?

Susana: Acasă.

Tudora: Nu te supăra e'am venit.

Susana: Mie nu-mi pasă, da' cleвете să nu-mi aduci.

Tudora: Cum să aduc, dacă nici nu ies din casă?! Numai asta trebuia să ți-o mai povestesc...

Susana: Spune-mi ce vrei, da' de ei să nu-mi amintești nimic.

Tudora: De ce să amintesc? — Oamenii șireți — au și găsit o mireasă, după cum știi de altfel...

Susana: Altfel mai are și Mihai o vorbă de spus, chiar de-o avea altă mireasă! Găsesc eu ginere! Și fata mea nici nu trebuie să se mărite încă.

Tudora: Antea ta, nu-i vorbă, mai are timp destul. Așa o fată se mărită întotdeauna. Și ai fi nebună, să-ți dai fata din casă. Nu-i așa, *Susana*?

Susana: Nici n'o dau!

Tudora: Bine faci. Să nici n'o dai, să nici n'o dai. Și răfuieste-te și cu Cudalbu, să nu tot umble pe aici, în ciuda ta. N'o s'o schimbe el pe Mara, și ea nu se lasă de mireasa ai bogată, pe care i-o dau în casă.

Susana: Chiar i'oiu spune.

Tudora: Așa. Vorbele lui n'ajută la nimic și numai s'a face mânia și mai mare între voi, dacă o veni pe-aici.

Susana: Niciodată nu l'am chemat!

Tudora: Vezi! Ce mai lume e acum! — Toți spun, că tu îl ademenești și că tu îi dai de băut.

Susana: Ferească sfântu'! Cine a spus? De-atunci nici n'a văzut vreun păhărel dela noi.

Tudora: Oamenii vorbesc și de aia te sfătutesc, dacă vrei să ai pace de lume, să nu-l mai primești.

Susana: Să vie numa' — că-i arăt eu ușa, și lui Mihail...

Tudora: Așa a fi mai bine. Numai atâta am vrut să-ți spun. (Se scoală.) Fii sănătoasă.

Susana: Mai stai...

Tudora (plecând): Plec, că mă așteaptă lucru'. (Iese.)

Susana (așteaptă să iasă, apoi închide ușa și se așează lângă sobă): Ce vrea femeia asta? Vine așa, la mine, să mă ațâțe împotriva lui și abea că a plecat de-aici și trece dincolo! Nu-i e rușine, ori poate o face pentru puținică mâncare? Ori tot îmi vrea binele?

SCENA a 5-a.

Susana, Ștefan.

Ștefan (intră): Joiana de-abea că și-a mutat gura.

Susana: După cum t-ai dat de mâncare, așa a și băut.

Ștefan: I-am dat destul. Și ailaltă...

Susana: Ștefane, du-te după Anica! Să-i spui, că-i trimit vorbă, că, ori o veni îndată acasă, ori 'oiu încuia ușa, de n'a putea intra până dimineață, oricât s'ar ruga. Numai atâta să-i spui și haide 'napoi...

Ștefan: Bine, o să-i spui. (Plecând.) Dezi, tot ți-e teamă de ea! De mult ți-ași fi sărit într'ajutor.

Susana: Mi-e teamă, pentru că toți 'or vorbi numai rele despre mine, că o alung din casă. Nimeni nu vrea să știe ce supărare-i pe capu' meu.

Ștefan (sărbătorește): Stăpână! dacă nimeni nu o recunoaște, eu o recunosc! (Fuge.)

Susana: De nu m'ași fi împotrivit, ar fi plecat de mult Anica în vreo slujbă. Ar fi trebuit să o las, să vadă ea ce înseamnă să te desparți de mamă. Și Mihai nici atunci n'ar fi luat-o — cum a fi și-acum. Pe de altă parte: 50.000 lei, o păreche de boi și încă mai știu eu ce, numai să se însoare! Și poate că e mai bătrână ca el! Așa a și fi!

SCENA a 6-a.

Susana. Ștefan, Anica.

Ștefan: Nu-ți mai fie frică, iată-o! A plâns pe lângă viței. M'am speriat, că de-o fi într'unu' vre-un om vrăjit, n'o mai putem scoate din grajd!

Susana: Norocu' tău! (O amenință cu degetul.) De nu m'ai fi ascultat nici acum, — ai fi văzut tu, ce-ași fi făcut cu tine!

Anica: Nu 'ncepe mereu!

Susana: Cum: nu? Mamă-ta să nu-și deschidă gura?!

Anica: Asta n'o spun, da' nu mă supăra fără pricină.

Susana: Asta e la tine fără pricină, dacă opt săptămâni, zi de zi, trebuie să mă tot năcăjesc?

Ștefan: Trebuie?

Susana: Trebuie, de ce s'a făgăduit fără de voia mea?

Ștefan: Poruncește dumneata inimii!

Susana: Se prea poate! Da' acum, când și-a găsit Mihai o mireasă, o să te părăsească — și tot o să fi legată cu făgădu-tala ta?

Anica: Cel puțin conștiința mea mi-a fi împăcată, că eu nu l-am părăsit! El, da, eu tot jurământu' lui!

SCENA a 7-a.

Cei de mai 'nainte, Cudalbu.

Cudalbu (intră cu pipa 'n mână).

Anica (cu vioașie): Bine-ai venit, bine-ai venit! (Șterge un scaun.)

Cudalbu (dă din cap): Dumnezeu să vă dea bine! (Depune pălăria.)

Susana (rece)

Anica (din inimă) } : Și dumnitale!

Susana: Bine-ai venit.

Anica (il îmbie cu scaunul șters): Poftim, șezi.

Cudalbu: Ce lucrați, ce mai faceți?

Susana: Iacă, așa și-așa.

Cudalbu: Eu rău, mie-mi merge rău! Poate că a fi mai bine, că azi sosește și fiu' meu.

Anica: Poftim ia loc!

Cudalbu: M'așez, da aici, lângă sobă. (Șede.) Fîndcă nouă, bătrînilor, ne e frig — nu-l așa cumnată? (*Susana* toarece lângă sobă, unde s'a așezat *Cudalbu*.)

Susana: După cum e omu', și e frig, numai lemne să lte.

Cudalbu: Și noi avem tot mai puține lemne. Da' vine Mihai și o s'aducă altele; eu nu mai sunt în stare. Sunt sătul de toate. Ar fi mai bună odihna vecinică pentru mine!

Anica: Doar n'ai dori să mori de pe-acum?

Cudalbu: De ce mai sunt pe lumea asta? M'a ros nevasta destul! Când mă scol, când mă cule, când duc lingura la gură, totdeauna mă năcăjește. Ne-am bate mereu, de nu m'ași stăpâni. I spun meu că n'ar fi trebuit să faci prostiile, cari se țin lanț de opt săptămâni. Să se supere pentru așa un fleac de lucru!

Susana: Da' eu?

Cudalbu: Ce să faci tu? De tine nu spun nimic, da' de Mara, nevastă-mea. Bine, că n'a fugit încă după mine.

Susana: Da zău, să ntei nu mai vii — cel puțin ar fi pace atunci.

Cudalbu: Să nu mai trec pe la voi? Asta-o vrei?

Susana: Așa cred c'ar mai fi bine. Altfel s'or lvi tot alte și alte păcate între noi și 'ntre voi.

Cudalbu (se scoală): Aşa ? Şi tu m'alungi ?

Susana: Nu te-alung. De ce te-aşi alunga ?
Vreau numai să fie odată pace 'ntre noi.

Cudalbu: O fi, de s'o 'ntâmpla ce mi-am luat în cap !

Susana: Cum să fie, de nu se 'nvoleşte nevasta dumnitale ?

Cudalbu: O trebui să se 'nvotască ! 'Oi vedea eu de ea ! Adecă cum, eu sânt nimeni 'n casă ?!

Susana: Numai n'ar fi trebuit să promiţi atunci şi s'ar fi sfârşit încă de pe-atunci toate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cudalbu: Nici un sfârşit, nici o vorbă !
Mihai a' meu nu mai e copil ! Şi trebuie s'o spui, că şi dumneata nu te poţi năcăji singură.

Susana: Ştii tu prea bine — ai dreptate.

Cudalbu: Puţin ai supărat-o şi pe ea,
când ai ocărât-o aşa de urât pe drum. Asta m'a supărat atunci şi pe mine.

Susana: I-am făcut numai atât, cât mi-a făcut şi ea mie. A zis, că nu şi dă fectoru', iar eu', că nu-mi dau fata şi ştii că multe face omu' în mânie.

Cudalbu: Da, aşa este, ai dreptate. Trebuie să te ştii stăpânt !

Susana: Cum mi-a fost ea mie, așa l-am fost eu ei; doar n'oiu lăsa să mă calce 'n picioare!

Cudalbu: M'aș fi dus să 'ntâmpin pe Mihai, da' singur vine el mai repede.

Susana: Nu știu ce-a fi, de-o veni. Doi și-așa v'ați îngrijit de-o altă mireasă!

Cudalbu: Numai nevasta s'a 'ngrijit! S'o ia ea!

Susana: De-ar fi așa!

Cudalbu: Așa a fi, s'a face rânduială.

Susana: Intre noi n'a fi pace, poate, niciodată! BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cudalbu: Ba bine că nu! Să vină numa' Mihai! Iată-o! Vezi? Nu ți-am spus?

SCENA a 8-a.

Cei de mai 'nainte, Mara.

Mara (întră cu un felinar în mână): Trebuia să viu!

Anica (din toată inima): Bine-ai venit la noi! (o îmbrățește cu un scaun.)

Mara (nu-i mulțumește): Măi, omule, nu ți-e rușine să șezi lu aici? (Ștefan iese afară cu napii, Anica după el.)

Cudalbu (liniștit): Șezi și tu!

Mara: Eu? Aici? Cară-te, numai-decât, acasă! (Îl prinde și trage de mânecă.) Fiu' tău e să vină 'n orice clipă.

Cudalbu: Nu vine dintr'altă lume. M'a găsi și aici!

Mara: Așa? Atunci să vină mai întâi aici și numai mai pe urmă pe-acasă? O să-ți luminez calea. (Prinde elanța ușii.)

Cudalbu: Găsesc eu și-așa drumu'.

Mara: Ce spui? Nu plec fără de tine! Haide, ori te-i cruci de ce s'a 'ntâmpla!

Susana: Du-te, te rog, du-te! O gândi nevasta, că eu te țin pe loc.

Mara: Da' cine altu'?

Cudalbu: Ei vezi, că m'alungi și dumneata!

Susana: Vezi, cum începe cearta?

Mara: Cu tine nu vorbesc! Am venit numai după bărbatu' meu! (Lui Cudalbu.) Și tu, cară-te!

Cudalbu (mânios): Hei, fire-ar a naibii de treabă! (Strigă.) Ți-am spus să pleci! Cum, drace, nu e destul acasă? Ai mai venit...

Mara: Am venit, da! Fiindcă a trebuit să viu! Și nu mă mișc de-aici nici până la

miezu' nopții! (Plângând de mânie.) De când sânt eu n'am mai văzut un bărbat ca ăsta!

Cudalbu: Stai, doar n'ai venit să bocești și-alei!

Mara: Ba da! Care nevastă are așa un bărbat fățarnic ca și tine? Și cară-te odată ori m'așez în mijlocu' satului și strig, cât m'a ține gura.

Cudalbu (se scoală): Ia sama! De nu mi-ar fi groază de oamenii ăștia cinstiți, țl-ași arăta eu, ce va să zică un bărbat, chiar de-l bătrân ca mine! Până acuma am trăit cu binele, nu ne-am bătut de loc. Măi, femele, mă, din neamu' șerpilor ce-mi ești tu, măi! (lese repede.)

Mara (plecând după el, pentru sine, dar s'o audă și Susana): Cinstiți? Când îmi ademenesc bărbatu'!

Susana (sare 'n sus): Cine țl-'l ademeneste?

Mara (din tindă): Tu, tu, mi l'ai ademenit! Și pe fiu'-meu mi l'ai ademenit! Am găsit eu mireasă pentru el, fii liniștită!

Susana: Aud eu bine? Cum poate să spuie ea așa ceva! (Strânge din dinți.) Ei, atunci ține-țl-o! (Isbește cu ușa.) Și-acum poți

vorbi câ' ei vrea. Da' nu-mi mai veni în casă, că te opăresc!

SCENA a 9-a.

Susana, Ștefan. Mai târziu Tudora.

Ștefan (se uită pe furiș).

Susana: Ce vrei?

Ștefan: Nimic. (Închide ușa.)

Susana: Unde-i Anica?

Ștefan (din tindă): Mulge.

Susana: Bine. Am crezut, c'a fugit. l-ași fi dat eu ei! (Își bate genunchii.) Numai de ciudă: nu! De tu nu te lași, mă 'mpotrivesc eu de zece ori! 'Om vedea, de-'oiu asculta eu de ea ori ea de mine! Ți-ași sucii gâtu', de-ai vrea să mi te împotrivești și-acuma, când vezi bine, că nici ei nu te mai vreau! Ce mai așteaptă? Acuma chiar în ciudă n'o dau, și nici nu 'l mai vreau pe Mihai, să fie cu stea 'n frunte! Să nici nu-mi vie pe aici, că-i arăt ușa!

Tudora (întră): Ce e? Cu cine te cerți, vecină?

Susana: Vino numai, vino, și judecă și dumneata. De ciudă nici nu-ți pot povesti.

Tudora: Ce s'a petrecut iară, numa' adineaori?

Susana: Ascultă numai. A venit Cudalbu. N'am putut să-i arăt îndată uşa, c'a venit frumos şi a dat bineţe. Da 'ndată după el s'a repezit ca o volbură, ea. N'am mai auzit de când sânt, cum l'a certat şi-apoi s'a apucat de mine. (O imitează.) Că de ce a venit? Ce vrea aici? Nu fi e ruşine? Şi-apoi pe mine, că eu l'am purtat de nas, şi că-aşa şi pe dincoala, şi că ea îşi are mireasa aleasă pe sprânceană...

Tudora: Dezi? Ţi-am spus-o! Gată-o odată!

Susana: Da' m'am şi pregătit! O să dea ei cu capu' de gard! (Cineva bate tare 'n uşa; uşa se deschide mai iute, decât până să-şi vină în fire femeile.)

Tudora: Iafă-'l! Par'că te-am fi chemat!

SCENA a 10-a.

Cele de mai 'nainte Mihai.

Mihai (vesel): Vă gândeaşi la mine? Să dea Dumnezeu bine!

Tudora (încureată) }
Susana (printre dinţi) } : Să dea — şi dum-
 nitale.

Mihai (merge spre Susana și urea să-i sărute mâna; dânsa nu'l lasă): Ce mai faci, și dumneata, leliță, cum te lauzi?

Tudora: Tu să te lauzi!

Mihai: Soldatu' n'are cu ce, cel mult că-s sănătos și că-s, slavă Domnului, acasă.

Tudora: Încă nu ești acasă! (Susanei.)
Fă ce te-ai pregătit.

Mihai: Da, și ai mei trebuie să fie aici!
Anica?

Susana: Au fost... Cu Anica nu mai ai nimic!

Mihai: Ești bolnavă?

Tudora: De mine nu mai aveți trebuință.
(lese încet.)

Susana: Bolnavă de mânie! Doar chiar adineaori a fost pe aici mamă-ta, ca să se sfădească cu mine și cu tată-tău.

Mihai (mânios): Pentru ce?

Susana: Pentru dumneata: Și pleacă acasă, că iar' se 'ntoarce mamă-ta.

SCENA a 11-a.

Cei de mai 'nainte. Mara.

Mara (cu felinarul în mână): Da, eu, mama ta! Am venit pentru tine, pentrucă nu ești un flu cum se cade!

Mihai: Ce vrei, mamă?

Mara: Să vii acasă! (Il trage după dânsa.)

Susana: Nu-'l țin de loc pe-aiçi!

Mihai (mamei sale): Ce 'nseamnă asta, mamă? De ce mă duci cu puterea! (Se smulge din mâna ei.)

Susana: Ascultă mai bine și du-te din casa mea!

Mara: Cară-te! Uezi, că te-alungă! (Cu ciudă, plângând, îl trage după ea.) De mai ești fiu'-meu, pleacă!

Mihai: Ce 'nseamnă asta? Ce se petrece aici? Ce v'am făcut?... Biblioteca Centrală de Științe și Literatură Cluj

Mara (il lasă pe Mihai, plângând, mânioasă): Va să zică nu vii? Așa inimă ai tu cu maică-ta?

Susana (deodată cu Mara): Nu ne-ai făcut nimic, — da', mama, ea!

Mihai (o prinde pe mamă-sa de mână): Mamă! Ce i-ai făcut de mă urăște așa? Spune! (O scutură de mână.)

Mara: Aoleo, mi se sfâșie inima!

Susana: Ne-a disprețuit! Ți-a găsit altă mireasă!

Mara: Nu-'l dau din casă! (Iese afară.)

Mihai (amărit): Așa, va să zică tot e

drept, ce n'am vrut să cred șase săptămâni! Mamă — te lasă pe dumneata sufletu' ? N'oreau pe-a voastră! Oj, frumos am mai pățit-o! Mai bine să mă fi blăstămat! (lese.)

Susana (după o pauză scurtă): Așa De mamă-ta ți-a găsit pe Cătălina, umblă după ea! Ea are bani! Eu nu ți-i pot da, fiindcă nici eu n'am. Soțu'-meu e de cincisprezece ani în groapă! (Își șterge ochii.)

SCENA a 12-a.

Anica, Susana, Ștefan, Mihai.

Ștefan (Anichii): Ulte-l! Ba, a plecat.
(Se întoarce.)

Anica (rugătoare): Măicuțo! Numai atâta să-mi spui: a fost pe-alei și unde-a plecat?

Susana (o prinde de mână): A venit și s'a dus — unde? cred că nici el n'o știe...

Anica (plângând): Și eu nici nu l'am văzut!

Mihai (înăuntru — supărat).

Anica: Mihai! (Se smulge din mâna Susanei și s'apropie repede de el. El o respinge.)

Mihai: Să-ți fie rușine! Eu mi-am ținut cinstit legământu'! Tu ți-ai găsit un drăguț! De ala m'am întors! (lese repede.)

Anica: Dai, deschide-te pământ! (Iși acoperă ochii și cade în brațele Susanei.) **Măicuță, înnebunese l....**

Susana: Vezi? nu ți-am prorocit? Și n'ai vrut să m'ascuți! (Cu compătimire.) Nu ți-ași fi mamă, dacă ași lăsa să te-atingă așa de urât în cinstea ta și-a mea, așa un sgârnat și sgârnat ca Cudalbu, țigănos și fățarnic! Să nu se mai arate pe-ai ei nici unu din ei, ori... (Se bate cu pumnul în piept.)

SCENA a 13-a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Susana, Anica, Mara.

Mara (intră mânioasă, plângând): Pentru ai de urmă dată am venit la tine!

Susana (sare): Nu-i ai ei!

Anica (reține pe Susana): Mamă, te rog!

Susana (deodată cu Anica, cu tărie): Cară-te din casa mea!

Mara (se retrage, nebăgând în seamă pe Mihai și înainte de a ajunge Susana la ea, cade pe pragul ușii, cu euvintele): **Maică Precistă!... Unde-i copilu' meu?**

Anica (o prinde în brațe pe Mara; vine Susana și împreună o conduc pe pat): **Mamă, mamă!**

Pregătește-i apa de descântat! (O așează pe Mara pe pat și pregătesc „apa“. Și-au pierdut capul — fug care 'neătrău. *Scena trebuie să fie comică.*)

Susana (plângând): **Maro! Soro! Ne-a trebuit asta? Apă — sare — trei cărbuni — trei coji de pâine!**

Anica: **N'ai binecuvântat-o!**

Susana (aruncă toate într'o uleică și cu cuțitul, cu care a tăiat trei coji de pâine, binecuvântă cele adunate, apoi le duce eu Anica Marei): **În numele Tatălui și a' Fiului și a' Duhului Sfânt...**

Anica	}	Bea!	}	(li sprijinesc capul.)
Susana				

Mara (bea): **Mulțam, soro, mulțam, fata mea. Mă simt mai bine.** (O netezește pe Anica pe obraji.)

Susana (toarnă în palmă și spală fața Marei): **În numele Tatălui și a' Fiului și a' Duhului Sfânt...**

Anica (ține uleica și își face cruce)

Susana (șterge fața Marei cu o haină).

(Cortina cade.)

ACTUL al IV-lea.

(Scena: odaie la Căliman. Seara. Lumina arde pe masă.)

SCENA 1.

Anica, Tudora.

Tudora (îmbrăcată, șede lângă sobă, cu fața spre perete; lângă ea nește desagi).

Anica (stă lângă masă, întoarsă spre Tudora):
Da, dumneată ești mult de vină. Dumneata ai umblat și la ei și la noi. Dumneata i-ai căutat o nevastă bogată...

Tudora: Ei m'au făcut să fiu lacomă...

Anica: Și dumneata, din partea dumnilor ai vrut să-l faci pe bătrâni să se 'nvolască, cu toate că ai știut bine, că Mihai e legat cu jurământ de mine! Ce folos ai avut să 'ntărați pe mamele noastre, când și-așa erau destul de îndârjite una față de alta?!

Tudora (pentru sine): M'au plătit!

Anica: Și să mi-'l înstrăinezi dumneata pe Mihai! Ai născocit lucruri rele despre mine și ai șoptit mamii lui, ca să lase să scrie lui Mihai despre mine și el a dat crezământ la toate astea. Când s'a oprit înaintea noastră, odată sau de două ori, fe-

cioru' lui Petrache și mi-a dat mâna, ai și spus, că mi-a tras inelu' jos de pe deget și că stau eu el la poartă și, ce nimănu' nu i-ar fi trăznit prin cap, toate le-ai clefetit despre mine și-așa mi l'ai furat!

Tudora: Mai bine să nici nu-mi amintești, fata mea, toate astea! Dreau să le 'ndrept toate, astăzi.

Anica: Greu e să faci la loc ce-ai stricat într'atâtea săptămâni! N'ai avut muștrări de conștiință?

Tudora: Le-am sugrumat. Acum s'au trezit.

Anica: Nu știu, cum poți dumneata dormi subț așa o povară de minciuni, clefetite despre mine prin sat și pe la Cudalbu!

Tudora: 'Oiu merge acolo și la Mihai și le-'oiu spune, că nu este adevărat ce s'a vorbit până acuma despre tine.

Anica: De te-ar crede! Dumnitale greu o să-ți creadă cineva ceva! Și — eu și-acum mă tem de dumneata.

Tudora: Fata mea, m'am spovedit.

Anica (surprinsă, segândeste): Știi ce, vecină? (Îi strânge mâna, ca în friguri.)

Tudora: Ce?

Anica: Dacă vrei să-mi ajuți, mă vei ajuta. Dumneata o poți.

Tudora: Plec la Mihai — fii liniștită.

Anica: Asta nu-i destul. El nu te-a crede și n'a veni la noi.

Tudora: Atunci ce să fac?

Anica: Dumneata știi, numai să vrei. (La ureche.) Să-'l vrăjim! (Pare.) Pentru că azi s'a dus la joc. Ți-'oiu da făină, slănină și câte-un ban...

Tudora: Ar fi bine, să am puțin pentru rântaș — da' — nu, asta n'o cere, așa ceva nu pot face.

Anica: Vezi, că nu vrei să m'ajuzi? Greu mi-e să te cred!

Tudora: Ori ce, dacă-mi promiți ajutor și repede, vecino. Așa va fi ajutoru' dumnitale, după atâta rău, ce mi-ai făcut.

Tudora (se scoală): Doamne!..

Anica: Nu, pentru asta nu te-a pedepsi, da' pentru alelalte da, pentru că mi l'ai alungat cu clefetele tale!

Tudora: Să 'ncerc?

Anica: Să 'ncerci, și cât mai repede — să nu fie târziu, că e la joc.

Tudora: Atunci cu ajutoru' lui Dumnezeu, ce ştiu îţi fac. Numai să nu ne prindă mamă-ta!

Anica: O să 'nceui uşa. (Sare la uşă.)

Tudora: Nu, tot n'o pot face!

Anica: Trebuie!

Tudora: Atunci ingenunchie subt icoană. (Se scoală.) la adică ar trebui s'o faci subt horn, da' creştineşte a fi mai bine subt icoană.

Anica: În genunchi. (O face.) Şi-apoi?

Tudora: Fă-ţi semnu' crucii.

Anica (îşi face cruce): În numele Tatălui şi-a' Fiului şi a' Duhului Sfânt. Amin.

Tudora (îşi face cruce, încet, cu *Anica*): Spune după mine.

Anica: Spun.

Tudora: Eu, Anica Căliman —

Anica: Eu, Anica Căliman —

Tudora: — te vrăjesc pe tine —

Anica: — te vrăjesc pe tine —

Tudora: — Mihai Cudalbu —

Anica: — Mihai Cudalbu —

Tudora: — să nu-ţi meargă niciodată bine —

Anica: — să nu-ţi meargă niciodată bine! — E peste putinţă —

Tudora: — dacă cuvântu' dat —

Anica: — dacă cuvântu' dat —

Tudora: — nu-'l vei ținea.

Anica: — nu-'l vei ținea, întocmai cum l'ai spus.

Tudora: E vrăjit!

Anica: Să-'l mai ținem cumva, vecină.

Tudora (scote din desagi): Dă-mi o năframă. Aici ai din sarea lor câte o fărâmă în nouă noduri. Am furat-o, când am ajuns la sălăriță. În nouă zile, totdeauna sara, 'ei desface câte-un nod, te-i gândi la el, 'ei linge sarea și până când ți s'a topi în gură, 'ei spune de trei ori: Tată'-nostru, de trei ori: Născătoarea.

Anica (linge sarea): Tată'-nostru, Născătoarea, Tată'-nostru, Născătoarea...

Tudora: Numai înainte de culcare și Tată'-nostru întreg.

Anica: M'oiu ruga în pat, până 'n capăt.

Tudora: Și acuma mai strângem praf, câte nouă fărâme de dedesubtul pragului vostru. Eu o să-'l împrăștiu pe drum dela voi, până pe pragu' lor și-a umbla Mihai după tine ca și tras pe sfoară.

Anica }
Tudora } (strâng praful).

Anica: Așa. Acum nu mai sunt supărată pe dumneata. (O îmbrățișează.)

Susana (din tindă): De ce ai încuiat?

Anica: Vai, mama! (Sare, descuie și iese.)

Tudora: Deschide, deschide!

SCENA a 2-a.

Susana, Tudora.

Susana (se oprește 'n loc).

Tudora: Nici nu-mi spui bună ziua, Susano? BCU Cluj / Central University Library Cluj

Susana: Nu pot.

Tudora: Nu-ți sunt pe plac, o văd eu și 'ndată 'oiu și pleca — mi-'oiu ușura conștiința, care mă apasă. Dreau, trebuie să-o fac, pentru pacea noastră. Cele zece hârtii ale lui Iuda, carel nu m'au lăsat să închid ochii, când s'au apropiat sărbătorile, le-am dat înapoi.

Susana: Dumneata ai primit și bani pentru trebușoarele astea?

Tudora: Am primit, Susano. Acum vreau să 'ndrept ce s'a întâmplat între voi, pentru vorbele mele ale țigănești.

Susana : Aşa, aşa ai atâţat focu' ?

Tudora : Sgârcenta, lăcomia, să ajung pe nemuncitele la bani! Da' toate astea nu m'au lăsat să dorm în zilele din urmă. Ba mi s'a părut, că mă pândeşte necuratul din fiecare colţ — seara nici n'am îndrăznit să ies pe afară! Nici să-mi fi aprins acoperișu' peste cap n'aşi fi ieşit! — Ştiu, Susano, ştiu, că nici ţie nu-ţi va fi Crăciunu' ăsta ca la alţi oameni.

Susana : Aşa şi e.

Tudora : De ala gândeşte-te bine şi recunoaşte şi dumneata, că Mara-i bolnavă şi că nu poate să vie ea la dumneata. Barăm întinde-i mâna, dacă nu poţi s'o agrăieşti.

Susana : Eu? Marel? (Clătină din cap.)

Tudora : Nu, nu. Ştii, multe se pot întâmpla pe lume! Suntem oameni muritorii! Ce ţi-a spune conştiinţa şi ce va spune lumea? Că Mara e de trei săptămâni bolnavă şi că alci s'a îmbolnăvit şi că nici n'ai fost s'o vezi! Şi tata Cudalbu, săracu', să vezi cât s'a bucura! Dino! Cu copiii o fi, cum le va fi scris, tu însă, tu, vino cu mine; aşcultă-mă şi nu te va apăsa conştiinţa.

Susana (a ascultat fără să miște): Nu, așa ceva nici cum n'o pot face. Eu nu i-am făcut ei nici un rău.

Tudora: Să-i dai numai mâna...

Susana: Ce să mai fac, ce?

Tudora: Ca și alți oameni, cari s'au certat și mai tare decât ați făcut-o voi.

Susana: Nu, vecino, nu pot. Să mă pedepsească Dumnezeu!

Tudora: Doamne, Doamne! nu te blestema. Ți se va întâmpla ca și mie și te și poate pedepsi, atât pe tine, cât și pe copiii copiilor tăi. Digitized by Google Copyrighted material Library Cluj Eu plec înaintea!

Susana: Pleacă, eu nu te-'oiu urma, nu...

Tudora (o scutură): Vrei să-ți osândești pe veci și pururi sufletu', cum am făcut-o și eu cu a' meu? O să rămâi supărată până la moarte? Nu știi, că oameni ca ăla mor greu de tot?

Susana (dă din cap afirmativ).

Tudora: Și tu ești de vină întrucâtva...

Susana: Recunosc, că sunt, da'...

Tudora: Nu recunoști, pentrucă nu te gândești, că până dimineața putem fi oricare din noi pe năsălie și sufletu' nostru pe vecii vecilor în iad.

Susana: Doamne, vecino... (Se scoală și pleacă.) Eu să î-l cer iertare?

Tudora (umblă după ea): Doamne, Doamne! Ce tare ești la inimă — să nu isbucnească flacăra dragostii!... (les împreună afară.)

SCENA a 3-a.

Ștefan. Apoi *Anica*.

Ștefan , (întră după o clipă; întreabă rușinos): Unde sunteți? (Caută prin casă.) Stăpână, unde ești? Nu mai am nici o lăscăie! De ce n'am cerut îndată mai mult, prostu' de mine? Par'că mi-ar fi de ajuns de ziua mea!

Anica (întră).

Ștefan (*Aniciei*): Să-mi dai până nu vine stăpâna!

Anica: Ce vrei, Ștefane?

Ștefan: Dă-mi bani în locu' stăpânii! O sută de lei!

Anica: De unde să am eu atâția bani?

Ștefan: Ia, din ladă!

Anica: Cum poți tu cere așa ceva dela mine? Să mă certe mama și pentru asta?

Ștefan: Ai dreptate! Atunci aștept. De-ai ști, barem, unde s'a dus,,,

Anica: A fost pe-aiel Tudora, vecina, adineaori. Cred că a plecat cu ea.

Ștefan: Nici acum nu-ți e rușine, să mai vie pe-aiel?

Anica: Ștefane, de ce-o vorbești de rău?
— Nu mai e așa, cum a fost.

Ștefan: Cum, doar' nu cumva au măcinat o 'ntr'alt fel? (Râde.)

Anica: Nu râde. A fost și s'a spovedit.

Ștefan: Dacă e așa, e altceva! Da' destule rele-a mai pricinuit în sat!

Anica: Ștefane!

Ștefa: Ce poftesti? BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anica: A jucat Mihai?

Ștefan: Ce n'am văzut, nu pot spune.

Anica: Și ce face?

Ștefan: L'am văzut lângă primărie. Sta de vorbă cu Melinte a lui Petrache.

Anica (pentru sine): Cum l'am văzut și eu.
(Tare.) Da Melinte...?

Ștefan: Ce știu eu! N'am ascultat...

Anica: Numai de n'ar fi jucat!

Ștefan: Nu, eu din partea mea nu l'am văzut și am fost tot mereu pe-acolo. Numai că am ieșit să mă răcoresc, da' atunci și-așa nu joacă nimeni,

Anica (respiră ușurată).

Ștefan: Unde stă stăpâna atâta vreme?

Anica: Mai stai, o să petreci destul!

Ștefan: Cum să petrec, dacă trebuie să
șed pe-aiçi?! Și tu mi-ai putea da banii.
Dacă nu te duci la joc, las să-ți cânte-aiçi!

Anica: Încă și-una ca asta — de ciuda
mami!

Ștefan: De ce nu? Nu va plăti dumnea!
Numai odată e într'un an ziua nașterii mele,
Pot să-mi petrec și eu odată!

SCENA a 4-a.

Cei de mai 'nainte. Susana.

Susana (intră mai liniștită, însă tot serioasă și
tristă).

Ștefan (*Susanii*): Dinu numai, stăpână, că
te-aștept de mult.

Susana: Ce mai vrei?

Ștefan: O sută de lei!

Susana: Numai atât? Da' zece lei nu
fi-'or fi destui?

Ștefan (*șede*): Atunci mai bine nu plec.

Susana: Bine faci, fă pe gazda!

Ștefan (*se scoală*): Eu n'otu ședeam acasă
de ziua mea!

Susana: Mare gazdă, că trebuie să îți ziuă ta de botez!

Ștefan: Gazdă ori slugă, dumniata să faci bine și să-mi mai dai, că încă nu mi-am scos sâmbria.

Susana (deschide lada, scoate din ea bani): O sută de lei? Nu trebuie să-i prăpădești pe toți. I-a trebui și mame-ti ceva. Aici ai cincizeci — mai mult nici o lăscate.

Ștefan: Dă-mi-i odată (primește) și rămâneți cu bine! (Fuge.)

Susana (închide lada): Numa' să te 'ntorci dimineața, că-ți dau eu! (Tăcere. *Susana* se așează, *Anica* o iscodește cu ochii.)

Anica (atinsă): Mamă, unde-ai fost?

Susana: Cu vecina Tudora.

Anica: Unde?

Susana: La Cudalbiti.

Anica (sare 'n sus, îi sărută mâna și o ține într'a ei): Măicuță! Ai fost acolo?

Susana: Am fost. — Pentru liniștea sufletului meu!

Anica: Spune: dacă m'ar vrea el și-acum, nici acum nu m'ai da?

Susana (hotărît): Nu! Dacă Mihai te-ar mai vrea și dacă s'ar lămuri toate minelu-

nile, ar trebui să vie el la noi, de-o vrea să te atbă!

Anica: Cum, când dumneata i-ai arătat ușa? (Plânge.)

Susana: Trebuia să i-o arăt! Nu puteam înghiți ca mamă-sa să ne urmărească cu vorbele ei zi de zi! Știi tu ce a fost...

Anica: Și dacă m'ași duce eu s'o rog, dacă ar vedea lacrimile mele...

Susana: Așa ceva nu-ți dau eu voie! Să 'nceapă din nou cearta? La asta nu m'ași învol pentru nimic pe lume! Eu, chiar și dacă i-am arătat odată ușa, îl văd bucuroasă și azi, și nici nu mi-ar păsa, dacă te-ar lua de nevastă, în casă, la noi, da' să 'ncep o nouă sjadă cu el și mamă-sa — asta nu — odată cu capu' nu!...

Anica (Plângând): Dai, dragă mălceuță!...

Susana: Așa vrea Dumnezeu! — Chiar de-l ai drag, trebuie să-'l uiți, încetu' pe 'ncetu'.

Anica (plângând, `rugător): Nu te supăra, mamă, da' nu l'aș putea uita odată cu pământu'.

Anica: Da' tot îți vine 'n minte, chiar ca pe săracu' tata. Știu, cât de des ți-l amintești și dumneata,

Susana (mișcată): **Amintesc!** — (mai încet.)
amintesc!... (își șterge ochii.)

SCENA a 5-a.

Cele de mai 'nainte. Tudora.

Tudora (deschide ușa și stă în prag): Ești
acasă, Susano?

Susana: Acasă.

Tudora: Nu mai plâgeți! O fi, cum o
vrea bunu' Dumnezeu! Mai am încă ceva
pe suflet! Am greșit din nou, da' pentru
tine, Anico...

Anica; Nu, dragă vecină.

Tudora: Ba da. N'ar fi trebuit să mă
silești.

Susana: La ce?

Tudora: Ți-a spune ea singură. Nu vreau
să mai fac ceartă 'ntre voi. Cu Dumnezeu!
(lese.)

Susana: Du-te cu Dumnezeu!

Anica: Mamă, mamă! (Plânge.) L'am
vrăjit pe Mihai.

Susana: Ce naiba! Iară? Cum l'ai vrăjit?

Anica: Așa, ca să nu-i meargă niciodată
bine, dacă m'a părăsit.

Susana (după o pauză, respingând-o): Tot...
Nu, tu n'ai avut și nici n'ai suflet pentru
mamă-ta!

Anica (se ține de ea): Am, măicuță, am!
(Plânge.)

Susana (o respinge): N'ai! Bști gata să-ți
părăsești pentru dansul, oricând, pe mamă-ta
la bătrânețele ei! Nu te gândești, cât m'am
năcăjit eu pentru tine, în copilăria ta și și mai
târziu, când ne a murit tata — Dumnezeu
să-'l lerte! (Plâng amândouă.)

Anica (după o clipă se decide și îmbrățișează
pe mamă-sa): Nu mai plânge, dragă măicuță!
De mi-e scris așa!... (Se oprește.) Mă lapăd
de el, da' (o spune plângând, greu și gângăvind),
da' nu mă mai mărit, niciodată, niciodată!
(Plâng amândouă, apoi *Susana* se scoală și iese afară.)

SCENA a 8-a.

Anica, Mihai. După aceea *Susana*.

Mihai (dă busna, plin de foe): Anico!

Anica: Tu la noi?!

Mihai: Ea voi! Anico! (O prinde de amân-
două mâinile.) Ian uită-te 'n ochii mei!

Anica: Mă uit.

Mihai: Da-să zică tot nu e drept, ce mi-a povestit lumea despre tine! Melinte a lui Petrache a recunoscut, că l'a ademenit bătrâna Tudora! Rupe'-și ar picioarele, hârea bătrână!

Anica: Mă doare, Mihai, că ai dat mai mult crezare vorbelor oamenilor, decât jurământului meu! Ți l'am dat și-l țin. Da' a ta, nu mai pot fi! Cu Dumnezeu! (Își desface mâ-nile dintr'ale lui și pleacă.)

Mihai (o reține): De ce, Anico?! Pentru ce tocmai acum hotărîrea asta?

Anica (cu Știi ce e între mama ta și-a mea, și eu i-am făgăduit... (Plânge.)

Mihai: Și asta ar fi să fie pricina nenorocirii noastre?! 'Olu întreba-o încă odată pe mamă-ta! (Fuge.)

Anica: În zadar! — Și ce'oiu avea dela așa o dragoste vrăjită? De nu vine din inimă curată — nu-mi trebuie nici mie! Doamne, de ce l'am vrăjit? El nu va avea pace de-acum, n'a mai avea! (Plânge.)

Susana (intră înăuntru): Cine fuge dela noi?

Anica: Mihai, măicuță; acuma i-am dat drumu'...

Susana: Aşa. Acuma, fata mea, va fi cel puţin pace 'ntre noi.

Anica: Pace, mamă! da' o pace scumpă, plătită cu ferticirea noastră, o pace scumpă.

Susana: Da da Dumnezeu să-ţi găseşti o altă ferticire!

Anica: Măicuţă, niciodată! Nu se poate, fiindcă i-am jurat până la moarte credinţă.

SCENA a 7-a.

Cele de mai 'nainte. Cudalbu, Mihai.

Mihai (Anichii): *Tot 'ei fi a mea!* (O prinde de mână. Anica se frage îndărăt. Susanil.) Mamă soacră, sunt a' vostru!

Cudalbu: Aşa-i, dragă! Să ți-o povestesc pe scurt. Mara, nevasta mea...

Susana: Bine-ai venit!

Cudalbu: Mulţămesc — Ți-'l va da pe Mihai! *Da'* (rosteşte pe „da“ cu tărie).

Susana: Nu cred, nu pot crede, cumnate!

Cudalbu (serios): Dacă-ți spun odată, crede-mă! Nevastă-mea chiar i-a spus să vie — acum.

Susana: Atunci a recunoscut, că eu am avut dreptate?

Cudalbu: A recunoscut, în sfârșit, și-l va lăsa pe Mihai în casa voastră; da' mai este aici o crâmpiță. (Anica privește la Mihai.)

Susana: Ce crâmpiță?

Cudalbu: Să nu te împotrivești niciodată, de fiu' meu o veni să-mi cosească, să-mi aducă fânu' și lemnele și nora Anica, și ea, t-a ajuta la câmp, că trebuie să recunoaștem, că nici nevastă-mea nu mai poate lucra ușor.

Susana: De ce nu? Chiar eu îi voi trimite pe-amândoi! Vom merge cu toții!!

Anica: Nici nu va trebui să luați lucrători plătiți!

Cudalbu: Atunci e bine, și-acum mergem după ea, că o fi îmbrăcată.

Susana: Să mergem! (les.)

Mihai: Vezi, Anico, ce-ți scris omului?!... (O îmbrățișează.)

Anica (râzând): Mai am ceva pe limbă — (Arată limba.)

Mihai: Afară cu vorba! (O bate pe umăr.)

Anica: Mai e un singur cuvânt. —

Mihai: Așa? Care?

Anica: Acela, dacă mă ai dragă?

Mihai (o sărută): Mai e vorbă? Te am dragă!

Anica: Dreau să știu, de ce mă ai dragă?

Mihai: De ce? Dac'ași ști o eu însu-mi!

Anica: El n' o știe! (Sic-și.) Fiindcă l'am urăjit!

Mihai: Simt numai aici ceva. (Arață inima.)

Anica: Atunci mă ai drag din toată inima ta?

Mihai: Din toată inima, cum altfel?

Anica: Am crezut că și pentru altceva.

Mihai: Pentru altceva? (*Anica* încremenește.)
Tu mi-ai plăcut ai dintâi!

Anica: Da' de ce îți plac?

Mihai: Pentrucă nu-mi place alta!

Anica (șiret): Nici Cătălina primarului?

Mihai: Să nici nu mi-o pomenesci! Știi, că n'am fost niciodată pe-acolo, nici nu m'am gândit la ea.

Anica: Ce am putut eu știi, dacă nu mi-ai scris tot timpul, cu toate că te-am rugat — și ți-am scris.

Mihai: Iartă-mă! Am crezut mai mult bârfelelor!

Anica: Ei, bârfelele astea!.. Da' acum ne-a venit mîntea iară la loc!

SCENA a 8-a.

Cei de mai 'nainte, Mara, Cudalbu, Susana.

Mara (vine singură; o sprijinește de un braț *Susana*, de celalalt *Cudalbu*): Aici sunteți, copiii mei?

Cudalbu: Era și timpu'!

Susana (*Marei*): Stai să-ți dau o perină.
(la o perină.)

Mara: Lasă, pot ședeă și-așa. Nu mai mi-e așa de rău. M'am ușurat.

Cudalbu: Fie numele Domnului binecuvântat

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Susana (a adus perina pe lavița de lângă masă): Aici, să șezi pe moale.

Anica (aduce un scăunel): Și scăunelu' sub picioare. (Il așează.)

Mara: Așa, fata mea — Dumnezeu să vă binecuvinte!

Mihai: Să dea Dumnezeu, mamă! (Sărută mâna mamei sale. *Anica* la fel.)

<i>Cudalbu</i>	}	(deodată):	Să dea!
<i>Susana</i>			Să binecuvinte!

Mihai (*Susanei*): Și dumneata, mama noastră, acuma, cu ce te-am —

Susana: Totdeauna te-am iubit ca pe fiu' meu... (li dă mâna, pe care el i-o sărută.)
Numai Anica m'a năcăjit mult.

Anica (cu jale): Dacă-'l am așa de drag!
Acum nu te-'oiu mai năcăji, măicușă, niciodată!
(O sărută pe față.)

Mihai: Și dumnitale, tată, îți mulțămesc pentru sprijinu' cel bun, ce ni l'ai dat.

Cudalbu: Sunt doar tată'-tău! (Il îmbrățișează.)

(Afară sgomot. Lăutarii își instrună vioarele.
Strigăte: „Tăcere, copii. — Una tristă!“ Muzicanții încep un cântec trist.)

Cudalbu: Ce-t asta?

Mara: Cântă-'n sat.

Susana: Ba înaintea casei. Cine-a făcut asta? (Vrea să iasă.)

Mihai: Anico, nouă ne cântă!

Anica: Mi-a promis-o Ștefan!

SCENA a 9 a.

Cei de mai 'nainte. Ștefan, lăutari, flăcăi, fete, copii.

Ștefan (deschide ușa. Muzica cântă mai tare. Cu mândrie): **Bu am lăsat-o să-ți cânte!**
(Se oprește mirat.) **Da' ce se petrece pe la noi?**

(În tindă.) **Intrați, intrați! Una veselă!** (Taraful intră în tindă și lăutarii vin, unul după celalalt. Flăcăii și fetele intră și ei. Scena se umple.)

Susana (lui Ștefan): **Tu ai făcut asta, flăcăule?**

Ștefan: **Pe banii mei!**

Mara: **Petreceți numai, copiii mei!**

Cudalbu (lui Ștefan): **Bine ai mai ghicit-o! Ți-'om întoarce-o noi!**

Anica (lui Ștefan): **Dei juca și tu la nunta mea!**

Cudalbu: **Astăzi o să facem logodna!**

Tofi: **Lo-god-na?? Așa? Logodna? De pe-acum?**

Cudalbu: **Da. Dumnezeu fie binecuvântat! Destulă luptă a fost!** (Conducătorului tarafului.) **Cântați! Și voi, la joc!** (Muzica. Părechile se pregătesc de joc. Mihai cu Anica.)

Susana (Marei, cu bucurie.): **Uită-te numai la copiii noștri!**

Mara: **Nici nu i-ar sta bine cu una alta, soro!** (Cade una în brațele celeilalte.)

Cudalbu (se uită la ele): **Uită-te la ele! Nici în douăsprezece săptămâni n'am putut să vin de hac năravurilor muieresti!** (Se așează

la masă și-și scoate luleaua.) Hei! Da' acum știți și voi ce e 'n stare dragostea-pârdalnică!

(Lăutarii cântă ceva vesel. Fetele cântă cu muzica. Un flăcău chiuie):

*Cine joacă și nu strigă,
Face-i-s'ar gura strâmbă!*

(JOC.)

(Cortina cade.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Comedia aceasta se va putea juca — autorul și traducătoarea dând voie futurora să o reprezinte. Ca să știm de câteori s'a jucat și dacă a avut reușita dorită — rugăm pe aranjatorii reprezentației să trimită „Astrei“ — Sibiu (Str. Șaguna 6) un exemplar din program, litografiat sau tipărit, și observațiile lor.

Piese teatrale pentru popor

s'au mai tipărit în „Biblioteca populară a Asociațiunii“ și se află de vânzare la librăriile din țară sau la „Astra“, Sibiu, Str. Șaguna 6:

Nr. 158. *Const. Negruzzi: Cârliani sau Doi țărani și cinci cârliani.* Plesă într'un act, cu lămuriri asupra felului cum trebuie să se joace, date de *Nicolae Băilă*.

Nr. 174. *N. I. Dumitrașcu și Valeriu Crișan: Steaua dela Răsărit.* Cântări de stea și colinde.

Nr. 200. *Holbeg: Nu-ți băga nasul unde nu-ți fierbe oala.* Comedie în 3 acte. Prelucrată de *Horia Petra-Petrescu*.

Nr. 203. *Sebastian Stanca: Legea nouă.* Comedie într'un act.

Nr. 213. *Tot omenia i mai tare!* Comedie țărănească, în 3 acte de *Petrea Dascălul*.

Jueași piese teatrale pe satele noastre!

Datorințele bunului Român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra“ ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal, pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea ?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățătură de carte și de meserii. — 2. A înființat o *bibliotecă centrală* în Sibiu. — 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărane române, dar și alte celea. — 4. A ținut zeci de mii de *conferințe* populare la sate și la orașe. — 5. A înființat *cursuri* pentru *analfabeți* (neshitutori de carte). — 6. A înființat *bănci populare și cooperative*. — 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățătură și petrecere* pentru popor. — 8. A tipărit revista „*Transilvania*“. — 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare* la sate. — 10. A ajutat construirea de *Case naționale*. — 11. Ajută tipărirea unei biblioteci pentru cărturarul cu școală mai nouă (de către Secțiile „*Astrei*“ din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membru activ 50 Lei). — 2. Cărturarul cu știință de carte mai multă să aboneze revista „*Transilvania*“ și să cumpere cărțile tipărite de Secțiile „*Astrei*“. Aceștia, și apoi lumea dela sate să cumpere broșurile din *Bibliotecă* populară a „*Asociațiunii*“ (fiecare coală de tipar de 16 pag. 1. Leu, 50 coale cu 800 pag. 50 Lei.)

**Să iubiți Asociațiunea „Astra“ — cetitori
români ai acestei cărfulii!**

**Dacă iubiți Asociațiunea aceasta, să știți
că lucrați pentru propășirea noastră, a tu-
turora!**

**„Astra“ vrea o țărănime sănătoasă, de-
șteaptă, vrednică, cu gospodării înfloritoare,
cu încrederea într'un viitor strălucit.**

Calea „Astrei“ duce spre mântuire!

**Ultimele numere ale „Bibliotecii popo-
rale“ sunt următoarele:**

**Nr. 207. De ce nu poate fi țărănul român
bolșevic. De Sebastian Bornemisa.**

**Nr. 208. Poezii populare din granița Nă-
săudului, culese de Emil Al. Boșca.**

**Nr. 209—212. Trecutul nostru românesc.
Scurt manual de istorie națională, de Prof.
Ioan Lupaș.**

**Nr. 213. „Tot omenia-i mai tare“, co-
medie țărănească, în 3 acte, de Petrea
Dascălul.**

**Nr. 214. Valorificarea muncii, raționali-
zarea gospodăriei țărănești. Invățături agri-
cole-economice, scrise în grai popular de
Gheorghe Brânduș.**